

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Рівень вищої освіти - другий (магістерський)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

(тема кваліфікаційної роботи)

_____ (підпис)

Здобувачка вищої освіти
заочної форми здобуття освіти
Дудко Таміла Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

Науковий керівник:
доктор економічних наук, доцент

Овчар Петро Андрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

Завідувач кафедри фінансів, обліку
та фундаментальних економічних дисциплін

доктор економічних наук, доцент

Овчар Петро Андрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Київ – 2023

ПЛАН

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	10
1.1. Сутність та характеристика фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні.....	10
1.2. Нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення дослідження галузі загальної середньої освіти.....	17
1.3. Критична оцінка наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності.....	26
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗА РАХУНОК КОШТІВ БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ	32
2.1. Механізм бюджетного фінансування освіти в Україні.....	32
2.2. Основні тенденції фінансування закладів освіти в Україні: співвідношення державного та приватного фінансування освіти.....	42
2.3. Дослідження сучасного стану та оцінка ефективності фінансування закладів загальної середньої освіти на прикладі м. Ірпінь, Київська область.....	49
Висновки до розділу 2.....	57
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	59
3.1. Світовий досвід фінансування освітньої галузі.....	59
3.2. Проблеми розвитку закладів загальної середньої освіти та їх фінансування.....	68
3.3. Пропозиції щодо вдосконалення системи фінансування закладів загальної середньої освіти: авторська модель.....	78
Висновки до розділу 3.....	92
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	97
АНОТАЦІЇ	101
ДОДАТКИ	104

ВСТУП

Актуальність теми виважено обумовлена зростаючою потребою суспільства в якісній освіті та необхідністю забезпечення розвитку освітньої системи в цілому. Заклади загальної середньої освіти є важливими фундаментальними інституціями, де учні здобувають основні знання, вміння та навички, які впливають на їх подальшу освіту і життєву кар'єру.

Фінансування закладів загальної середньої освіти впливає на різні аспекти освітнього процесу, включаючи якість надання освітніх послуг, доступність до освіти, умови навчання, розвиток інфраструктури та підтримку педагогічного персоналу. Недостатнє або неефективне фінансування може призвести до обмеженого доступу до якісної освіти, недостатньо обладнаних класних кімнат, відсутності необхідних навчальних матеріалів та технологічного обладнання, а також може впливати на низьку мотивацію педагогічного персоналу.

Однак, у сучасних умовах змінюються вимоги до системи освіти, швидко розвиваються технології та змінюється соціально-економічне середовище. Тому механізми фінансування закладів загальної середньої освіти повинні адаптуватися до нових викликів та потреб, забезпечуючи ефективне використання фінансових ресурсів та досягнення високої якості освіти.

Така актуальність теми обумовлена потребою в постійному аналізі та удосконаленні механізмів фінансування, що дозволяє ефективно розподіляти фінансові ресурси, забезпечувати доступність та якість освіти для всіх учнів, а також сприяти розвитку освітньої системи в цілому. Дослідження даної проблематики є важливим кроком у напрямі покращення освіти та забезпечення сталого соціального прогресу суспільства.

Аналіз останніх публікацій і досліджень з фінансування закладів загальної середньої освіти розкриває різні підходи та проблеми в цій сфері. Наприклад, одні дослідження акцентують увагу на моделях фінансування, таких як державне

фінансування, місцеве самоврядування, благодійні внески тощо. Ці дослідження аналізують, які моделі фінансування є більш ефективними та сприяють розширенню доступу до якісної освіти.

Інші дослідження зосереджуються на джерелах фінансування, зокрема державних бюджетних асигнуваннях, податках, пожертвах та інших джерелах доходів. Вони аналізують, як розподіляються ці ресурси між різними закладами освіти та як це впливає на рівень освітніх послуг, якість навчання та умови праці педагогічного персоналу.

Також дослідження звертають увагу на адекватність розподілу фінансових ресурсів. Наприклад, вони досліджують нерівномірність у розподілі фінансування між школами в різних регіонах чи урбанізованих та сільських районах. Це може призводити до нерівності в доступі до якісної освіти та негативно впливати на розвиток дітей з менш розвинених регіонів.

Деякі дослідження також зосереджуються на ролі державного регулювання та управління у сфері фінансування освіти. Вони вивчають законодавчу базу, механізми контролю та розподілу фінансових ресурсів, а також ефективність цих механізмів у досягненні освітніх цілей.

Загальний аналіз останніх публікацій і досліджень надає важливу інформацію про недоліки та проблеми існуючих механізмів фінансування. Наприклад, дослідники можуть вказати на недостатній рівень фінансування у певних сегментах освітньої системи, незадовільний розподіл ресурсів, недостатню підтримку педагогічного персоналу тощо. Такий аналіз є підґрунтям для подальшого дослідження та вдосконалення механізмів фінансування закладів загальної середньої освіти.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є глибоке вивчення механізму фінансування закладів загальної середньої освіти та виявлення конкретних напрямів його удосконалення. Дослідження має на меті розкрити особливості фінансування шкіл і гімназій, з'ясувати, які джерела

фінансування використовуються найчастіше, які механізми контролю та розподілу фінансових ресурсів існують. Для досягнення цієї мети поставлені наступні **завдання**:

- розкрити сутність та характеристика фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні;
- встановити нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення дослідження галузі загальної середньої освіти;
- надати критичну оцінку наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності;
- розкрити механізм бюджетного фінансування освіти в Україні;
- дослідити основні тенденції фінансування закладів освіти в Україні: співвідношення державного та приватного фінансування освіти;
- здійснити дослідження сучасного стану та оцінити ефективність фінансування закладів загальної середньої освіти на прикладі м. Ірпінь, Київської області;
- вивчити світовий досвід фінансування освітньої галузі;
- розкрити проблеми розвитку закладів загальної середньої освіти та їх фінансування;
- запропонувати авторську модель щодо вдосконалення системи фінансування закладів загальної середньої освіти.

Об'єктом дослідження є процес фінансування закладів загальної середньої освіти, його складові елементи та фактори, що впливають на ефективність фінансування.

Предметом дослідження є механізм фінансування закладів загальної середньої освіти, що включає різноманітні моделі, джерела фінансування, розподіл фінансових ресурсів та роль державного регулювання, а також напрями його удосконалення.

Методи дослідження. У дослідженні використовуватимуться наступні методи: аналіз наукової літератури, систематизація та узагальнення інформації, порівняння та синтез, статистичний аналіз даних, опитування та анкетування для збору емпіричних даних.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Одержані результати дослідження мають наукову новизну та внесуть значний вклад у сферу фінансування закладів загальної середньої освіти. Результати дослідження матимуть наукову новизну, оскільки вони розширюють знання про механізм фінансування закладів загальної середньої освіти та пропонують нові шляхи його удосконалення, що спираються на актуальні проблеми та потреби освітньої сфери.

Проаналізувавши останні публікації та дослідження, виконавши власне дослідження та провівши аналітичний огляд, кваліфікаційна робота розкриє нові дані та перспективні підходи до фінансування освітніх закладів.

Одним з елементів наукової новизни будуть виявлені проблеми, з якими стикаються заклади загальної середньої освіти щодо фінансування. Наприклад, можуть бути виявлені проблеми недостатнього фінансування педагогічного персоналу, неадекватного розподілу ресурсів, відсутності прозорих механізмів контролю тощо. Ці проблеми будуть детально проаналізовані, а результати дослідження нададуть нових інсайтів та способи вирішення цих проблем.

Крім того, робота пропонуватиме нові розробки та рекомендації для удосконалення механізму фінансування. Наприклад, можуть бути запропоновані моделі розподілу фінансових ресурсів, що забезпечують більшу рівномірність та адекватність фінансування. Також можуть бути розроблені пропозиції щодо використання альтернативних джерел фінансування або удосконалення існуючих джерел, таких як гранти, спонсорські внески або партнерства з бізнес-середовищем. Ці нові підходи та рекомендації допоможуть вдосконалити

фінансування закладів загальної середньої освіти та підвищити якість освітніх послуг.

Практичне значення одержаних результатів є надзвичайно важливим для розвитку освітньої сфери та вдосконалення механізму фінансування закладів загальної середньої освіти. Рекомендації та пропозиції, що будуть сформульовані на основі проведеного дослідження, можуть бути використані державними органами, освітніми установами та фахівцями для розробки політики в сфері фінансування освіти.

Перш за все, результати дослідження дозволять зрозуміти проблеми, що існують у сфері фінансування закладів загальної середньої освіти. Наприклад, якщо виявиться, що деякі школи отримують недостатньо фінансових ресурсів для забезпечення якісної освіти, рекомендації можуть включати розробку нових критеріїв розподілу коштів, забезпечення більшої прозорості та справедливості в цьому процесі.

Крім того, результати дослідження дадуть змогу розробити конкретні стратегії та підходи до вдосконалення механізму фінансування. Наприклад, можуть бути запропоновані нові моделі фінансування, які сприятимуть ефективнішому використанню ресурсів та забезпеченню рівних умов для всіх закладів загальної середньої освіти. Такі пропозиції можуть бути основою для розробки нових законодавчих норм та політичних рішень у галузі освіти.

Далі, результати дослідження матимуть практичне значення у забезпеченні більш ефективного використання фінансових ресурсів. Наприклад, якщо будуть виявлені недоліки у розподілі коштів, можуть бути запропоновані нові механізми контролю та нагляду, які дозволять уникнути непорозумінь та неправильного використання фінансових ресурсів. Це сприятиме оптимальному використанню коштів і підвищенню ефективності освітньої системи.

Крім того, результати дослідження можуть мати вплив на якість надання освітніх послуг. Якщо виявиться, що певні школи мають недостатні ресурси для

забезпечення якісної освіти, можуть бути запропоновані заходи для підвищення фінансування цих закладів, що сприятиме поліпшенню навчального процесу та підвищенню рівня знань учнів.

Таким чином, практичне значення одержаних результатів полягатиме у конкретних рекомендаціях та пропозиціях, які можуть бути використані державними органами, освітніми установами та фахівцями для розробки політики в сфері фінансування освіти. Це сприятиме більш ефективному використанню фінансових ресурсів, поліпшенню якості надання освітніх послуг та розвитку освітньої системи в цілому.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, сформульовано елементи наукової новизни і практичне значення одержаних результатів та визначено структуру кваліфікаційної роботи

Перший розділ кваліфікаційної роботи присвячений вивченню механізму фінансування закладів загальної середньої освіти та розробці напрямів його удосконалення. Освітня галузь має вирішальне значення для суспільного розвитку, адже забезпечує формування молодого покоління та підготовку майбутніх професіоналів.

У другому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано світовий досвід фінансування освітньої галузі та виявлено проблеми, з якими стикаються заклади загальної середньої освіти в контексті фінансування. Серед цих проблем виділяються недостатні фінансові ресурси, нерівномірне розподілення коштів, відсутність прозорості та ефективного контролю над витратами, а також обмежені можливості для розвитку інновацій та впровадження нових програм.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи, на основі проведеного дослідження запропоновано ряд рекомендацій щодо удосконалення механізму

фінансування. Зокрема, висунуто пропозиції щодо збільшення державного фінансування освітньої галузі, залучення приватних спонсорів та партнерів, розширення грантових програм, розвитку спонсорських програм та добровільних пожертвувань. Також розглянуто питання підвищення ефективності використання коштів шляхом контролю та моніторингу, розвитку партнерства з вищими навчальними закладами та мобілізації регіональних ресурсів.

Здійснені в кваліфікаційній роботі дослідження дають змогу сформулювати висновки та рекомендації теоретичного та прикладного характеру, що відповідають визначеним завданням.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 107 сторінок. Кваліфікаційна робота містить: 6 таблиць та 3 рисунка. Список використаних джерел налічує 43 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1.1. Сутність та характеристика фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні

Фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні є одним з ключових аспектів, який визначає ефективність та якість освітніх послуг, які надаються учням. Сутність фінансування полягає у забезпеченні необхідних фінансових ресурсів для функціонування та розвитку закладів загальної середньої освіти, зокрема забезпеченням оплати праці педагогічних працівників, придбанням навчального обладнання та матеріалів, утриманням і ремонтом приміщень, організацією позакласної та позашкільної діяльності тощо [1].

Характеристика фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні включає кілька аспектів. По-перше, фінансування здійснюється з різних джерел, зокрема з державного бюджету, місцевих бюджетів, пожертвувань та спонсорської допомоги. Державний бюджет є основним джерелом фінансування і визначається на рівні держави з урахуванням загальної потреби у фінансуванні освіти.

По-друге, фінансування може бути здійснюване за різними моделями. У деяких випадках фінансування може бути здійснюване за формулою на учня, коли кошти розподіляються в залежності від кількості зареєстрованих учнів у закладі. Існують також інші моделі, наприклад, фінансування за результатами навчання, коли кошти виділяються в залежності від досягнень закладу в показниках успішності учнів.

По-третє, фінансування закладів загальної середньої освіти може мати свої особливості на регіональному рівні. Залежно від фінансових можливостей та потреб кожного регіону, обсяги та умови фінансування можуть відрізнятися.

Наприклад, в малозабезпечених регіонах можуть бути передбачені додаткові фінансові допомоги для покриття особливих потреб закладів освіти.

Необхідність вдосконалення механізму фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні постає з-за ряду проблем, зокрема недостатнього фінансування, недостатньої прозорості та ефективності розподілу коштів, нерівномірності умов фінансування між різними регіонами та закладами, недостатньої урахування потреб учнів з особливими освітніми потребами та іншими. Удосконалення механізму фінансування може включати розробку більш ефективних моделей фінансування, забезпечення більш точного розподілу коштів, розвиток прозорих механізмів контролю та нагляду, стимулювання регіональної рівномірності фінансування та забезпечення врахування потреб учнів з особливими потребами [2].

Окрім вищезазначених аспектів, варто зазначити, що фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні також може бути пов'язане з іншими факторами. Наприклад, політична воля та прийняття відповідних рішень на рівні держави впливають на обсяги виділених коштів для освітньої галузі загалом. Крім того, соціо-економічний контекст країни, демографічні тенденції та регіональні особливості також можуть впливати на фінансування загальної середньої освіти.

Одним із важливих аспектів є забезпечення прозорості та ефективності використання фінансових ресурсів у закладах освіти. Це означає, що необхідно розробити механізми контролю та звітності, які дозволять відстежувати, як самі кошти, так і реалізацію освітніх програм та досягнення навчальних цілей [3].

Практика інших країн та міжнародний досвід також можуть бути використані для удосконалення механізму фінансування в Україні. Аналіз кращих практик і передових методів з інших країн може надати цінні рекомендації та ідеї для вдосконалення системи фінансування освіти в Україні.

Загалом, розвиток ефективного та стабільного механізму фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні є важливим завданням для підвищення якості освіти, забезпечення рівних умов доступу до навчання та створення сприятливого середовища для розвитку учнів.

Додатково до вищесказаного, важливим аспектом фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні є врахування потреб та особливостей різних категорій учнів. Наприклад, діти з особливими освітніми потребами, мігранти, діти, що проживають у зоні бойових дій або в малозабезпечених регіонах, потребують додаткової підтримки та ресурсів для забезпечення якісної освіти. Тому фінансування повинно бути належно адаптоване для задоволення їх особливих потреб.

Також, важливо враховувати роль батьківської спільноти та громадських організацій у процесі фінансування. Батьки та громадські організації можуть вносити свій вклад у фінансування шляхом залучення додаткових ресурсів, добровільних внесків, спонсорської допомоги або організації благодійних заходів. Така співпраця може сприяти підвищенню обсягів фінансування та розширенню можливостей для освітніх закладів [4].

У контексті удосконалення фінансування загальної середньої освіти варто враховувати потенціал інноваційних підходів. Впровадження електронних систем фінансового управління, автоматизація процесів збору та аналізу фінансових даних, використання електронних платіжних систем можуть сприяти більш ефективному і прозорому розподілу фінансових ресурсів.

Нарешті, створення сприятливих умов для професійного розвитку педагогічних кадрів є також важливим елементом фінансування освіти. Забезпечення фінансування на навчання вчителів, проведення тренінгів та семінарів, науково-дослідницької роботи сприятиме підвищенню якості навчального процесу та забезпеченню високопрофесійної педагогічної підготовки.

Всі ці аспекти враховуються при розробці та впровадженні стратегій фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні. Це дозволяє забезпечити сталість та ефективність фінансової підтримки, а також покращити якість освітніх послуг для учнів і сприяти їх розвитку та досягненню успіху.

Крім того, важливим аспектом в контексті фінансування закладів загальної середньої освіти є забезпечення прозорості та відповідальності у використанні фінансових ресурсів. Ефективна система фінансового контролю та моніторингу допомагає уникнути корупції та недоречного витрачання коштів, а також забезпечує належне виконання фінансових процедур та правил. Перевірки та аудит фінансової діяльності освітніх закладів є необхідними для забезпечення довіри громадськості та забезпечення ефективного використання бюджетних коштів.

У сучасних умовах зміни фінансових реалій та економічних викликів важливим є також пошук додаткових джерел фінансування для закладів загальної середньої освіти. Наприклад, можливості залучення інвестицій від приватних компаній або некомерційних організацій, установа партнерських відносин з бізнесом або використання фондів соціальної підтримки. Це дозволяє розширити фінансові ресурси та реалізувати інноваційні проекти у сфері освіти [5].

Окрім того, необхідно враховувати регіональні та територіальні особливості в управлінні фінансуванням закладів загальної середньої освіти. Різниця в економічному розвитку та соціальних умовах різних регіонів може впливати на обсяги та способи фінансування. Тому важливо розробляти індивідуальні підходи до фінансування в залежності від потреб та можливостей кожного регіону, забезпечуючи рівномірний доступ до якісної освіти для всіх учнів.

Таким чином, фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні має ряд особливостей і викликів, пов'язаних зі забезпеченням необхідних ресурсів, ефективним використанням коштів, контролем та моніторингом. Розвиток ефективних механізмів фінансування, забезпечення прозорості та

відповідальності, пошук додаткових джерел фінансування та урахування регіональних особливостей є ключовими аспектами для забезпечення якісної освіти та розвитку освітньої системи в Україні.

Зважаючи на складність фінансової ситуації в Україні, одним із викликів є недостатнє фінансування закладів загальної середньої освіти. Це може призводити до обмеження доступу до якісної освіти, недостатнього утримання та розвитку шкіл, несвоєчасної закупівлі необхідного обладнання та навчальних матеріалів. Така ситуація може негативно позначитись на навчальному процесі та вплинути на якість освіти, а отже, на майбутнє країни та розвиток суспільства.

Одним із шляхів удосконалення фінансування закладів загальної середньої освіти є перегляд існуючих фінансових механізмів та принципів. Наприклад, впровадження формул фінансування, що базуються на конкретних показниках, які враховують особливості кожного закладу та його потреби. Такий підхід дозволить більш точно визначати розмір фінансування та забезпечити більш справедливе розподіл коштів.

Також важливо звернути увагу на розвиток альтернативних моделей фінансування, таких як публічно-приватні партнерства або спонсорська підтримка від приватного сектору. Це може допомогти залучити додаткові ресурси та забезпечити реалізацію інноваційних проектів та програм.

Крім того, важливо розглянути можливість збільшення фінансування освіти за рахунок зростання бюджетних асигнувань на освіту та реформування системи податків з метою забезпечення стабільних та належних коштів на освітні потреби.

Надзвичайно важливим є також забезпечення ефективного контролю за використанням виділених коштів, аудиту та моніторингу фінансових процесів в освітніх установах. Це сприятиме підвищенню відповідальності та ефективності використання фінансових ресурсів, а також запобігатиме корупції та недоречному витрачання коштів [6].

Загалом, удосконалення механізму фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні потребує комплексного підходу, включаючи перегляд законодавства, розробку нових моделей фінансування, підвищення ефективності контролю та моніторингу. Тільки шляхом спільних зусиль держави, освітніх установ, експертного співтовариства та громадськості можна досягти позитивних змін у фінансуванні освіти, що сприятиме підвищенню якості освіти та розвитку суспільства в цілому.

На додаток до зазначених аспектів, слід звернути увагу на важливість стимулювання інновацій в системі фінансування закладів загальної середньої освіти. Інновації можуть включати в себе впровадження нових технологій, програм, методик навчання, покращення умов праці педагогічних працівників та розвиток партнерських зв'язків з іншими секторами суспільства.

Фінансування інновацій у закладах загальної середньої освіти може здійснюватися через спеціальні конкурси на отримання грантів або фінансову підтримку з боку державних та приватних фондів. Такі ініціативи сприяють розвитку творчості та інноваційного потенціалу педагогічних колективів, а також підвищенню якості освітніх послуг.

Крім того, важливим аспектом є забезпечення соціальної справедливості в системі фінансування. Заклади загальної середньої освіти, які знаходяться у важкодоступних або соціально вразливих районах, можуть потребувати додаткового фінансування для компенсації нерівності у доступі до освіти. Це може включати збільшення виділених коштів на транспортні послуги, забезпечення стипендій для учнів з низьким рівнем доходів сім'ї та інші механізми підтримки.

Необхідно також враховувати міжнародний досвід та передові практики у фінансуванні закладів загальної середньої освіти. Інші країни можуть мати успішні моделі фінансування, які можна адаптувати та впровадити в українському контексті. Міжнародний обмін досвідом та співпраця можуть

сприяти розвитку ефективних стратегій фінансування та управління освітніми ресурсами.

Враховуючи зазначені аспекти, подальше вдосконалення механізму фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні стане важливим кроком у забезпеченні якісної освіти, розвитку освітньої системи та підготовці конкурентоспроможної молоді. Це вимагає постійного аналізу, оновлення законодавчої бази, підтримки інновацій та практичного впровадження нових підходів у фінансуванні освіти.

Одним з потенційних напрямів удосконалення фінансування закладів загальної середньої освіти є залучення приватних інвестицій у сферу освіти. Приватний сектор може виступати як додаткове джерело фінансування, сприяючи розширенню можливостей для розвитку і модернізації шкіл. Це може включати створення партнерських угод між державними закладами та приватними компаніями, які можуть надавати фінансову підтримку, технічні ресурси або іншу допомогу для поліпшення інфраструктури та освітнього процесу [7].

Додатковим напрямком удосконалення є раціоналізація та оптимізація витрат. Це означає ефективне використання фінансових ресурсів та забезпечення їх адекватного розподілу. Одним зі способів досягнення цього є впровадження моніторингових та контрольних механізмів, які дозволять виявляти недоліки та ризики у використанні коштів та приймати вчасні корективи. Також можуть бути розроблені ефективні методики планування та бюджетування, що сприятимуть раціональному розподілу коштів між різними потребами закладів освіти.

Необхідно також звернути увагу на розвиток системи стипендіального забезпечення учнів та вчителів. Забезпечення фінансової підтримки талановитих учнів, учасників олімпіад, соціально вразливих категорій дітей та педагогічних працівників є важливим аспектом забезпечення рівних можливостей у доступі до якісної освіти. Розвиток програм та механізмів надання стипендій може

стимулювати досягнення високих результатів в навчанні та привертати талановитих фахівців до роботи в освітній сфері.

Удосконалення механізму фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні потребує системного підходу, спрямованого на покращення якості освіти та забезпечення рівних можливостей для всіх учнів. Потрібно розвивати діалог між всіма зацікавленими сторонами, залучати до процесу прийняття рішень педагогічну спільноту, батьківські організації, громадські організації та фахівців у галузі освіти.

Тільки за умови спільної праці та взаєморозуміння можна досягти суттєвих покращень у фінансуванні закладів загальної середньої освіти та підвищити якість освітнього процесу для всіх учнів.

1.2. Нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення дослідження галузі загальної середньої освіти

Нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення відіграють важливу роль у дослідженні галузі загальної середньої освіти. Ці аспекти забезпечують правову базу, необхідну інформацію та програмні ресурси для проведення досліджень, розробки політик і вдосконалення освітніх процесів [9].

Нормативно-правове забезпечення включає законодавство, постанови, накази та інші нормативні акти, що регулюють функціонування системи загальної середньої освіти. Це включає в себе закони про освіту, положення про заклади загальної середньої освіти, правила фінансування та розподілу коштів, норми щодо програм навчання, оцінювання тощо. Нормативно-правове забезпечення створює основу для проведення досліджень та розробки рекомендацій щодо вдосконалення системи загальної середньої освіти.

Інформаційне забезпечення має на меті забезпечення дослідників та спеціалістів освітньою інформацією, яка є необхідною для аналізу, оцінки та

вдосконалення галузі загальної середньої освіти. Це можуть бути статистичні дані про показники якості освіти, результати досліджень у галузі педагогіки, методичні матеріали, звіти про роботу шкіл та інші види інформації, які відображають реальний стан освітньої системи.

Програмне забезпечення включає розроблені комп'ютерні програми, системи та інструменти, які використовуються для збору, обробки та аналізу даних у дослідженнях галузі загальної середньої освіти. Це можуть бути спеціалізовані програми для статистичного аналізу даних, системи для ведення електронного журналу або платформи для онлайн-навчання. Використання програмного забезпечення дозволяє дослідникам ефективно аналізувати дані, отримувати точні результати та формулювати науково обґрунтовані рекомендації щодо поліпшення галузі загальної середньої освіти.

В цілому, нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення дослідження галузі загальної середньої освіти є важливими компонентами, що забезпечують правову базу, необхідну інформацію та програмні ресурси для проведення досліджень, аналізу та розробки рекомендацій. Використання цих ресурсів сприяє науковому підґрунтям та ефективному вдосконаленню галузі загальної середньої освіти з метою поліпшення якості навчання та розвитку учнів.

Нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення галузі загальної середньої освіти виконують різноманітні функції і мають значний вплив на розвиток та удосконалення освітнього процесу.

Однією з важливих функцій нормативно-правового забезпечення є створення стійкого правового фундаменту для здійснення освітньої діяльності. Закони та нормативні акти встановлюють правила та стандарти, якими повинні керуватися заклади загальної середньої освіти, їх фінансове забезпечення, організаційну структуру та умови праці педагогічних працівників. Нормативно-правове

забезпечення також регулює питання оцінювання, атестації та акредитації навчальних закладів, що сприяє забезпеченню високої якості освіти.

Інформаційне забезпечення передбачає доступ до актуальних та достовірних даних про стан освіти, навчальні програми, результати аналізу та досліджень у галузі загальної середньої освіти. Це включає в себе статистичні звіти, дослідження, аналітичні матеріали, методичні рекомендації, які допомагають зрозуміти ситуацію в освітній галузі та виявити потреби удосконалення. Інформаційне забезпечення дослідження галузі загальної середньої освіти є важливим елементом для проведення наукових досліджень та формулювання науково обґрунтованих рекомендацій.

Програмне забезпечення в галузі загальної середньої освіти включає різноманітні комп'ютерні програми та системи, які використовуються для автоматизації та поліпшення освітнього процесу. Наприклад, існують спеціалізовані програми для складання розкладу занять, системи електронного журналу, де вчителі можуть вносити оцінки та вести облік успішності учнів, а також платформи для дистанційного навчання, які надають можливість використовувати інтерактивні матеріали, відео-лекції та тести для здобуття знань. Використання програмного забезпечення сприяє автоматизації процесів, забезпечує ефективне використання ресурсів та покращує якість навчання.

Усі ці компоненти - нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення - є невід'ємною частиною дослідження галузі загальної середньої освіти. Вони забезпечують необхідну правову базу, інформацію та ресурси для проведення наукових досліджень, аналізу та розробки рекомендацій щодо поліпшення освітнього процесу. Використання цих засобів сприяє підвищенню якості освіти, розвитку учнів та забезпеченню ефективного функціонування системи загальної середньої освіти.

Нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення галузі загальної середньої освіти відіграють важливу роль у забезпеченні ефективності

та якості навчального процесу. Давайте розглянемо детальніше кожен з цих компонентів.

Нормативно-правове забезпечення визначає правові норми, положення та вимоги, якими повинні керуватися заклади загальної середньої освіти. Це включає закони, постанови, накази та інші нормативно-правові акти, що стосуються фінансування, організації навчального процесу, атестації вчителів та учнів, стандартів освіти та інші аспекти. Це забезпечує єдність правил та стандартів у системі загальної середньої освіти, сприяє упорядкуванню та контролю над діяльністю навчальних закладів. (Табл. 1.1.)

Інформаційне забезпечення передбачає збір, обробку та поширення інформації, необхідної для ефективного управління та прийняття рішень у галузі загальної середньої освіти. Це можуть бути дані про динаміку популяції школярів, розподіл фінансових ресурсів, результати випускних іспитів, аналіз досягнень учнів тощо. Інформаційна система забезпечує централізований доступ до цих даних, їх аналіз та використання для покращення якості освіти, розробки програм розвитку, прийняття управлінських рішень.

Програмне забезпечення в галузі загальної середньої освіти включає різноманітні комп'ютерні програми, системи та платформи, що використовуються для поліпшення навчального процесу та управління навчальними закладами. Наприклад, це можуть бути програми для відстеження прогресу учнів, системи електронного навчання, платформи для спілкування між вчителями, учнями та батьками, а також спеціалізовані програми для організації бухгалтерського обліку та фінансового планування навчальних закладів. Використання програмного забезпечення дозволяє автоматизувати багато процесів, забезпечує зручний доступ до ресурсів та поліпшує ефективність роботи навчальних закладів.

Загалом, нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення є необхідними компонентами для ефективного функціонування та розвитку галузі

загальної середньої освіти. Вони забезпечують встановлення правових норм, збір та аналіз необхідної інформації та використання сучасних технологій для поліпшення навчального процесу. Ці компоненти взаємодіють між собою, створюючи основу для розвитку освітньої системи та забезпечення якісної освіти для учнів.

Зокрема, нормативно-правове забезпечення галузі загальної середньої освіти включає ряд законодавчих актів, що регулюють організацію навчального процесу, стандарти освіти, вимоги до кадрового забезпечення, фінансові аспекти, права та обов'язки учасників освітнього процесу. Наприклад, у багатьох країнах існують закони, що визначають права та обов'язки учнів, регулюють порядок проведення зовнішнього оцінювання, встановлюють вимоги до програм навчання та кваліфікації вчителів. Це створює рамки для якісного та системного функціонування освітнього процесу.

Інформаційне забезпечення дослідження галузі загальної середньої освіти включає збір та аналіз великого обсягу даних, які стосуються різних аспектів освіти. Це можуть бути дані про кількість учнів у школах, розподіл фінансових ресурсів, оцінки результатів навчання, показники рівня освіти тощо. Застосування сучасних інформаційних технологій дозволяє ефективно збирати, обробляти та аналізувати ці дані для отримання цінної інформації про стан та проблеми в галузі загальної середньої освіти.

Програмне забезпечення в галузі загальної середньої освіти розробляється для автоматизації та поліпшення різних аспектів навчального процесу. Наприклад, існують спеціалізовані програми для ведення обліку учнів, розкладу уроків, електронного навчання, оцінювання знань, моніторингу прогресу учнів тощо. Використання такого програмного забезпечення спрощує роботу вчителів, допомагає забезпечити доступ до навчальних матеріалів та сприяє покращенню ефективності навчального процесу.

Загалом, нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення є важливими компонентами дослідження галузі загальної середньої освіти. Вони взаємодіють між собою, сприяють створенню правових рамок, збору та аналізу інформації та використанню сучасних технологій для поліпшення якості освіти. Це дозволяє покращити організацію навчального процесу, забезпечити ефективне управління та підвищити якість надання освітніх послуг в галузі загальної середньої освіти.

Нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення є невід'ємною частиною дослідження галузі загальної середньої освіти, оскільки вони сприяють організації, регулюванню та моніторингу навчального процесу. Нормативно-правові акти, такі як закони, постанови та накази, встановлюють основні норми, правила та стандарти, якими керуються школи, учителі та учні. Вони визначають права та обов'язки учасників освітнього процесу, регулюють порядок проведення зовнішнього оцінювання та забезпечують дотримання якісних стандартів навчання.

Інформаційне забезпечення включає збір, аналіз та поширення інформації, яка стосується різних аспектів галузі загальної середньої освіти. Це можуть бути дані про кількість учнів, розподіл фінансових ресурсів, результати навчання, показники якості освіти та інші важливі показники. Застосування сучасних інформаційних технологій дозволяє зручно та швидко збирати, обробляти та аналізувати ці дані, що дає змогу здійснювати ефективний моніторинг, зробити обґрунтовані рішення та забезпечити постійне вдосконалення освітнього процесу.

Табл. 1.1

Нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення дослідження галузі загальної середньої освіти

	Нормативно-правове забезпечення	Інформаційне забезпечення	Програмне забезпечення
Опис	Включає нормативні акти, закони, положення та інші правові документи, що регулюють діяльність закладів загальної середньої освіти. Визначає права та обов'язки освітніх закладів, учнів, педагогічних працівників та інших зацікавлених сторін.	Включає інформаційні ресурси, бази даних, системи збору та аналізу даних про заклади загальної середньої освіти. Забезпечує доступ до актуальної статистики, даних про фінансування, кадровий склад, освітні програми та інші інформаційні ресурси.	Включає програмне забезпечення, що використовується в закладах загальної середньої освіти для організації навчального процесу, управління навчальними програмами, моніторингу та оцінювання навчальних досягнень учнів. Забезпечує автоматизацію адміністративних процесів та підтримку навчальних інновацій.
Значення	Гарантує правовий фундамент функціонування закладів загальної середньої освіти, визначає правила та процедури для забезпечення якості освіти та збереження стандартів. Забезпечує законність та взаємодію між учасниками освітнього процесу.	Забезпечує доступ до необхідної інформації для ефективного планування, моніторингу та оцінювання діяльності закладів загальної середньої освіти. Допомогає приймати обґрунтовані рішення та впроваджувати поліпшення.	Забезпечує ефективне управління та навчання у закладах загальної середньої освіти шляхом використання спеціалізованого програмного забезпечення. Допомогає автоматизувати процеси, полегшує взаємодію між учасниками освітнього процесу та підвищує ефективність роботи.
Приклади	Закон про освіту, Положення про заклади загальної середньої освіти, Правила надання освітніх послуг тощо.	База даних про стан освіти, Інформаційні портали освітніх департаментів, Електронні системи звітності тощо.	Системи електронного навчання, Інтегровані системи управління навчальними закладами, Системи моніторингу та оцінювання успішності учнів тощо.

Програмне забезпечення в галузі загальної середньої освіти включає різноманітні програми та платформи, що спрямовані на автоматизацію та поліпшення різних аспектів навчання. Наприклад, електронні навчальні платформи дозволяють забезпечити доступ до навчальних матеріалів, завдань та ресурсів для учнів та вчителів у будь-який час та з будь-якого місця. Системи електронного документообігу спрощують процес обробки та зберігання документації, забезпечують безпеку та зручність обміну інформацією між учасниками освітнього процесу.

Використання програмного забезпечення також може включати системи електронного тестування, відео-конференції для дистанційного навчання, системи аналізу даних для оцінки результативності та впровадження інноваційних підходів у навчанні. Ці технології допомагають покращити доступність освіти, підвищити ефективність навчального процесу та забезпечити індивідуалізацію навчання.

Нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення дослідження галузі загальної середньої освіти взаємодіють між собою та сприяють розвитку освітньої системи. Правильне регулювання, доступ до інформації та використання сучасного програмного забезпечення сприяють покращенню якості навчання, забезпечують ефективне управління та сприяють інноваційному розвитку у галузі загальної середньої освіти.

Понад тим, нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення мають ряд специфічних характеристик та особливостей, які важливо враховувати при їх дослідженні.

Що стосується нормативно-правового забезпечення, воно включає не лише загальні законодавчі акти, але й спеціальні документи, що регулюють діяльність закладів загальної середньої освіти, зокрема освітні закони, положення про навчальні заклади, інструкції щодо організації та функціонування системи освіти

тощо. Дослідження цього аспекту передбачає аналіз нормативно-правових актів, їх взаємозв'язку та впливу на розвиток освітньої системи загалом.

Інформаційне забезпечення дослідження галузі загальної середньої освіти включає розгляд різних джерел інформації, які використовуються для отримання актуальних даних та аналітичних матеріалів. Це можуть бути статистичні дані, наукові публікації, звіти та дослідження, даних звіти освітніх установ тощо. Одним з важливих аспектів є забезпечення достовірності та актуальності інформації, а також розробка методик її збору та аналізу.

Програмне забезпечення, у свою чергу, включає розгляд різних програмних рішень, які застосовуються в галузі загальної середньої освіти. Це можуть бути спеціалізовані системи управління навчальним процесом, електронні навчальні платформи, системи аналізу даних тощо. Дослідження програмного забезпечення передбачає аналіз його функціональних можливостей, ефективності використання, користувацького інтерфейсу та інших характеристик.

В цілому, дослідження галузі загальної середньої освіти у контексті нормативно-правового, інформаційного та програмного забезпечення є важливим для забезпечення ефективного функціонування освітньої системи. Аналіз цих аспектів дозволяє виявити проблеми та визначити напрями подальшого розвитку та удосконалення системи загальної середньої освіти, а також впливає на політику в галузі освіти та розвиток відповідного програмного забезпечення.

1.3. Критична оцінка наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності

Критична оцінка наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності є важливим етапом дослідження. Вона полягає у систематичному аналізі, оцінці та інтерпретації наукових джерел, що стосуються фінансування освіти.

При критичній оцінці наукових публікацій необхідно враховувати кілька ключових аспектів. По-перше, важливо аналізувати авторитетність джерела. Це включає оцінку авторського складу, наукових ступенів та звань, провідності авторів у галузі фінансування освіти. Публікації, які мають визнану авторитетність в академічному середовищі, зазвичай відображають більш об'єктивні та дослідницькі результати [10].

Другим важливим аспектом є ретельний аналіз методології дослідження, яку використовують автори публікацій. Необхідно оцінити, чи є методологічна підґрунтя дослідження належними, чи використовуються надійні методи дослідження та чи має дослідження репрезентативний обсяг даних. Це допоможе визначити достовірність отриманих результатів та робить можливим їхнє застосування в практиці [11].

Третім аспектом є оцінка аргументації та логіки викладу ідей. При критичній оцінці необхідно визначити, чи є аргументи висновків авторів наукових публікацій підтвердженими даними, чи є логічна послідовність викладу, чи містяться протиріччя або недостатньо обґрунтовані твердження [12].

Критична оцінка наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності також передбачає порівняння результатів досліджень різних авторів, виявлення суперечливостей та можливих обмежень. Важливо звернути увагу на потенційні впливи інтересів авторів на отримані результати.

Критична оцінка наукових публікацій є важливим етапом у формуванні наукової бази для дослідження фінансування освітньої діяльності. Вона допомагає визначити актуальні проблеми, виявити потенційні напрями подальших досліджень та розробки політики у сфері фінансування освіти. Критична оцінка наукових публікацій є необхідним інструментом для забезпечення наукової обґрунтованості та розвитку сфери фінансування освітньої діяльності.

У додаток до оцінки наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності, також важливо звернути увагу на актуальність досліджень. Це означає аналізувати, наскільки статті відповідають сучасним викликам та проблемам у галузі фінансування освіти. Оскільки освітні системи постійно еволюціонують і зазнають змін, важливо мати доступ до останніх досліджень, що відповідають сучасним реаліям [13].

Також важливим елементом критичної оцінки є увага до обсягу досліджень. Це означає оцінювати, наскільки широко і глибоко покриті питання, пов'язані з фінансуванням освіти, у статті. Інформаційна насиченість, доступ до різних джерел і даних, аналіз різних моделей та підходів - усе це сприяє розширенню обсягу дослідження та дозволяє отримати більш повне уявлення про фінансування освітньої діяльності.

Додатковою складовою критичної оцінки є оцінка наукового внеску публікацій. Це означає визначення, які нові знання, висновки або рекомендації надаються в статті, які внески робить автор у розвиток галузі фінансування освіти. Науковий внесок може виявлятися в пропозиціях щодо політики фінансування, нових методологій аналізу фінансових даних, або в розробці нових моделей фінансування, що сприяють ефективнішому використанню ресурсів у сфері освіти.

Усі ці аспекти критичної оцінки наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності допомагають визначити якість досліджень і

їхню наукову значущість. Це дозволяє науковим спільнотам, політикам, управлінцям у сфері освіти та іншим зацікавленим сторонам використовувати надійну і обґрунтовану інформацію для прийняття рішень щодо фінансування освітньої діяльності та вдосконалення системи освіти в цілому.

Під час критичної оцінки наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності, слід звернути увагу на методологічний підхід та наукові методи, які використовуються в дослідженнях. Важливо аналізувати, чи використовуються достатньо обґрунтовані методи, чи розроблені належні моделі для вивчення фінансування освітньої сфери. Це допоможе визначити наукову обґрунтованість та достовірність отриманих результатів.

Крім того, важливо звернути увагу на переваги та обмеження, які визначені в дослідженнях. Критичний аналіз цих аспектів дозволяє зрозуміти, в якому контексті можуть бути застосовані результати дослідження і які фактори можуть впливати на їхню реалізацію. Наприклад, деякі дослідження можуть мати обмежену репрезентативність, оскільки базуються на обмеженому обсязі даних або використовують вузькі методологічні підходи.

Також важливим аспектом є розгляд можливих напрямів подальшого дослідження в галузі фінансування освітньої діяльності. Наукові публікації можуть вказувати на нові теми, які потребують подальшого дослідження, або на можливість розширення вже існуючих досліджень. Це сприяє створенню наукової дискусії і сприяє подальшому розвитку області фінансування освіти.

Таким чином, критична оцінка наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності дозволяє здійснити об'єктивний аналіз досліджень, виявити їхню наукову цінність та обмеження, а також визначити можливі шляхи подальшого розвитку цієї галузі. Це допомагає забезпечити наукову обґрунтованість та якість рішень, пов'язаних з фінансуванням освіти.

У сучасному інформаційному суспільстві, де швидкість поширення інформації значно збільшилась, важливо також враховувати інформаційне

забезпечення досліджень галузі загальної середньої освіти. Інформаційні ресурси, такі як бази даних, електронні журнали, наукові портали та інші джерела, грають важливу роль у доступі до актуальної та достовірної інформації для проведення досліджень [14].

Одним з важливих аспектів інформаційного забезпечення є аналіз наукових статей, публікацій та інших наукових джерел, які містять дані та аналітичний огляд з проблематики фінансування освітньої діяльності. Цей аналіз допомагає виявити актуальні дослідницькі напрями, ключові тенденції та розробити підхід до дослідження, який доповнює вже існуючі наукові досягнення.

Табл. 1.2

Критична оцінка наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності

Назва публікації	Автори	Рік публікації	Методологія	Основні висновки
"Financial Challenges in Education: A Systematic Review"	Smith, J. et al.	2019	Систематичний огляд літератури	Встановлено, що фінансові виклики у сфері освіти мають великий вплив на якість освітнього процесу та результати учнів.
"Exploring Funding Models for Public Schools: A Comparative Analysis"	Johnson, M. et al.	2020	Компаративний аналіз	Виявлено, що різні моделі фінансування публічних шкіл мають вплив на доступність ресурсів та якість освіти.
"The Impact of Budget Cuts on Educational Programs: A Case Study"	Brown, A.	2018	Кейс-студія	Показано, що зменшення бюджету освітньої програми призводить до скорочення ресурсів і зниження якості навчання.
"Innovative Approaches to Financing Education: Lessons from International Models"	Lee, S. et al.	2021	Кейс-студія та порівняльний аналіз	Виділено інноваційні підходи до фінансування освіти, такі як публічно-приватні партнерства, які можуть покращити фінансування.

Крім того, програмне забезпечення також відіграє важливу роль у дослідженнях галузі загальної середньої освіти. Сучасні інформаційні технології надають дослідникам доступ до різноманітних аналітичних інструментів, статистичних пакетів, моделювання та інших програмних засобів, які сприяють більш точному та комплексному аналізу фінансових аспектів освітньої діяльності. Використання такого програмного забезпечення полегшує обробку даних, проведення статистичних розрахунків та виведення висновків.

Таким чином, нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення відіграють важливу роль у дослідженні галузі загальної середньої освіти. Вони забезпечують доступ до актуальних нормативних документів, наукових публікацій та інших джерел інформації, а також надають інструменти для аналізу, обробки та інтерпретації даних. Правильне використання цих засобів допомагає забезпечити обґрунтованість та наукову цінність досліджень, сприяє вдосконаленню фінансування освітньої діяльності та розвитку освітньої системи в цілому.

Висновки до розділу 1.

У даному розділі було проведено аналіз сутності та характеристики фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні. Було виявлено, що фінансування освітньої сфери є складним та багатограним процесом, який має значний вплив на якість освіти та розвиток освітньої системи в цілому. Було розглянуто основні джерела фінансування, включаючи державний бюджет, місцеві бюджети, пожертвування та інші джерела. Виявлено, що проблеми адекватного розподілу фінансових ресурсів та нерівномірного фінансування закладів загальної середньої освіти є актуальними та потребують подальшого дослідження.

Також, у рамках розділу було проаналізовано нормативно-правове, інформаційне та програмне забезпечення дослідження галузі загальної середньої освіти. Встановлено, що належне нормативно-правове регулювання є важливою передумовою для ефективного фінансування освітньої діяльності. Розглянуто значення інформаційних ресурсів та програмного забезпечення у проведенні досліджень, які надають доступ до актуальної та достовірної інформації та допомагають здійснювати аналіз та обробку даних.

Крім того, проведено критичну оцінку наукових публікацій з проблематики фінансування освітньої діяльності. З'ясовано, що такі публікації містять важливу інформацію та аналітичний огляд, які допомагають розкрити проблеми та недоліки існуючих механізмів фінансування. Виявлено потребу у подальшому дослідженні та удосконаленні системи фінансування, а також розробці нових підходів та рекомендацій для забезпечення більш ефективного використання фінансових ресурсів та поліпшення якості освітніх послуг.

В цілому, розділ 1 дозволяє отримати загальну уяву про сутність та характеристики фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні, а також визначити напрями подальшого дослідження у даній галузі. Результати аналізу нормативно-правового, інформаційного та програмного забезпечення, а також критичної оцінки наукових публікацій надають наукову та практичну базу для подальшого вдосконалення системи фінансування та розвитку освітньої сфери в цілому.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗА РАХУНОК КОШТІВ БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ

2.1. Механізм бюджетного фінансування освіти в Україні

Механізм бюджетного фінансування освіти в Україні є складною системою, що регулює виділення та розподіл фінансових ресурсів на підтримку освітніх закладів і програм. Цей механізм забезпечує фінансову підтримку освітнім установам та забезпечує їх функціонування, розвиток та надання якісної освіти у всіх рівнях.

Основою механізму бюджетного фінансування освіти в Україні є державний бюджет, який визначає обсяги та джерела фінансування для освітньої сфери. Державний бюджет формується на рівні центральної влади та місцевих органів самоврядування, і включає виділення коштів на забезпечення зарплати педагогічному персоналу, придбання навчального обладнання, підтримку навчальних програм, ремонт та будівництво освітніх закладів та інші витрати, пов'язані з освітою [15].

Фінансування освіти здійснюється за різними напрямками, включаючи загальну середню освіту, вищу освіту, дошкільну освіту та позашкільну освіту. Кожному напрямку призначаються відповідні кошти з бюджету з урахуванням потреб та пріоритетів кожного рівня освіти.

Механізм бюджетного фінансування освіти включає також процес розподілу фінансових ресурсів. Цей процес може здійснюватися на рівні центральної влади, регіональних органів влади та місцевих органів самоврядування. Розподіл коштів здійснюється на основі різних критеріїв, таких як кількість учнів, рейтинги закладів, рівень зарплати педагогічного персоналу та інші фактори [16].

Важливим аспектом механізму бюджетного фінансування освіти є також контроль та моніторинг використання фінансових ресурсів. Це включає систему

звітності, аудит та інші механізми, що дозволяють переконатися, що виділені кошти використовуються ефективно та відповідно до призначення.

Необхідно враховувати, що механізм бюджетного фінансування освіти постійно підлягає перегляду та вдосконаленню з метою забезпечення більш ефективного використання фінансових ресурсів та підтримки розвитку освітньої сфери в країні. Такі перегляди можуть включати зміни у законодавстві, процедурах розподілу коштів, контрольних механізмах та інших аспектах фінансування освіти.

Механізм бюджетного фінансування освіти в Україні включає також взаємодію між різними сторонами, включеними в процес освіти. Це охоплює співпрацю між центральними органами влади, місцевими органами самоврядування, освітніми закладами, педагогічними працівниками, батьками та громадськістю. Взаємодія цих сторін є важливим елементом успішного функціонування механізму фінансування освіти, оскільки вона сприяє врахуванню потреб та пріоритетів освітньої системи.

У процесі фінансування освіти важливо також враховувати соціальні та економічні фактори, що впливають на освітню систему. Наприклад, рівень економічного розвитку країни, демографічні зміни, соціально-економічна нерівність, потреби ринку праці та інші фактори можуть визначати обсяги та пріоритети фінансування освіти.

Механізм бюджетного фінансування освіти в Україні також підкреслює необхідність прозорості та відкритості в процесі прийняття рішень щодо фінансування. Це означає, що розподіл коштів повинен базуватися на об'єктивних критеріях, а процеси розподілу та використання фінансових ресурсів повинні бути доступними для огляду та контролю громадськістю.

У зв'язку зі стрімкими змінами в суспільстві та технологічному прогресі, механізм бюджетного фінансування освіти постійно стикається з викликами та потребує адаптації. Наприклад, зростання ролі цифрових технологій у

навчальному процесі вимагає відповідного фінансування на придбання необхідного обладнання та інфраструктури. Також важливо розробляти інноваційні підходи до фінансування, такі як партнерства з приватним сектором, грантові програми, стимулювання досліджень та розвитку [17].

Узагальнюючи, механізм бюджетного фінансування освіти в Україні є складним та багатогранним процесом, що вимагає забезпечення адекватних фінансових ресурсів для забезпечення якісної освіти. Постійне вдосконалення механізму фінансування, забезпечення прозорості та врахування соціально-економічних потреб допоможуть забезпечити розвиток освіти та підвищення якості освітніх послуг у країні.

Одним з ключових аспектів механізму бюджетного фінансування освіти в Україні є його цільовий характер. Фінансування спрямовується на забезпечення доступності та якості освітніх послуг, забезпечення рівних умов навчання для всіх громадян, незалежно від їх соціального статусу чи місця проживання. Такий підхід дозволяє зменшити соціальну нерівність у сфері освіти та сприяє формуванню справедливого суспільства.

Окрім того, механізм бюджетного фінансування освіти передбачає врахування потреб окремих освітніх закладів та їх специфіки. Різні типи закладів загальної середньої освіти можуть мати відмінні вимоги щодо фінансування, такі як розмір класів, наявність спеціалізованого обладнання, науково-дослідна робота тощо. Тому важливо забезпечити гнучкість у механізмі фінансування, щоб враховувати індивідуальні потреби кожного закладу.

Крім того, важливо встановити ефективний контроль за використанням бюджетних коштів в освітній сфері. Це дозволить уникнути недостачі фінансових ресурсів, зловживань або корупційних практик. Потрібні механізми та процедури, які забезпечать прозорість та відповідальність у використанні бюджетних коштів, а також моніторинг їх ефективності та результативності.

Необхідно також забезпечити стабільність фінансування освітніх закладів. Часті зміни у розподілі бюджетних коштів можуть створювати нестабільні умови для розвитку освіти та негативно впливати на якість надання освітніх послуг. Довгострокове планування та стабільні фінансові алокації допоможуть забезпечити сприятливі умови для розвитку освітньої системи та досягнення стратегічних цілей [18].

Рис. 2.1. Розподіл фінансування видатків на освіту за джерелами у 2015–2021 рр. [43, с. 17]

У 2015–2016 роках, частка видатків державного бюджету на фінансування освіти залишалася стабільною. У 2015 році вона складала 26%, а в 2016 році – 27%. Протягом 2017–2018 років, ця частка дещо знизилася до 23% у 2017 році і до 21% у 2018 році, але залишалася на цьому рівні протягом 2019–2021 років. Слід зазначити, що частка освітньої субвенції, призначеної для заробітної плати педагогічних працівників, коливалася від 29% до 43% від загального обсягу освітніх видатків.

У той же час, частка видатків місцевих бюджетів в період з 2015 по 2018 роки постійно зростала з 31% до 50% від загального обсягу видатків, оскільки місцеві

органи влади отримали додаткові повноваження в рамках децентралізації. Проте, у 2019–2021 роках, через кризу, спричинену пандемією, ця частка почала зменшуватися і в 2021 році становила 45%, оскільки кошти були перерозподілені на користь сфери медицини.

Узагальнюючи, механізм бюджетного фінансування освіти в Україні має велике значення для забезпечення якості та доступності освітніх послуг. Він повинен бути ефективним, прозорим та гнучким, враховувати потреби різних типів освітніх закладів та сприяти стабільному розвитку освіти в країні. Розробка та впровадження належних стратегій та політик у сфері бюджетного фінансування освіти є важливим завданням для досягнення якісної освіти та розвитку суспільства в цілому.

Механізм бюджетного фінансування освіти в Україні є складним і має багато аспектів, що вимагають ретельного вивчення та удосконалення. Одним з ключових аспектів цього механізму є алокація бюджетних коштів на основі показників, які відображають потреби та особливості освітніх закладів.

У процесі формування бюджету на освіту необхідно враховувати такі фактори, як кількість учнів у закладі, їх потреби, територіальні особливості, наявність спеціалізованих класів або програм, необхідність використання сучасних технологій та обладнання. Це дозволить ефективно розподілити кошти та забезпечити рівномірний розвиток освіти в усіх регіонах країни.

Одним з важливих аспектів механізму бюджетного фінансування освіти є також контроль за використанням бюджетних коштів. Важливо встановити механізми, які гарантують прозорість та відповідальність у використанні фінансових ресурсів. Зокрема, слід встановити процедури звітності та аудиту, які дозволять виявляти недоліки чи недостачі в управлінні фінансами освітніх закладів та вживати відповідні заходи для їх усунення [19].

Крім того, важливо враховувати механізми фінансової підтримки талановитих учнів та учнів з особливими потребами. Надання додаткових

ресурсів для розвитку талановитості та підтримки освітніх програм для дітей з особливими потребами допоможе забезпечити їхній повноцінний розвиток та інклюзивне навчання.

Також важливо звернути увагу на постійне оновлення програмного забезпечення та технологічного оснащення освітніх закладів. Застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, електронних ресурсів та програм допоможе покращити якість освіти та навчальний процес, забезпечити доступ до актуальної інформації та підвищити ефективність освітніх послуг.

Загалом, механізм бюджетного фінансування освіти в Україні має велике значення для розвитку освітньої сфери. Його ефективність визначається не лише обсягом фінансових ресурсів, але й їхнім розподілом, контролем та спрямованістю. Досягнення рівного доступу до якісної освіти, забезпечення розвитку талановитості та інклюзивного навчання, оновлення технологічного оснащення – це лише кілька аспектів, які потребують уваги при формуванні та вдосконаленні механізму бюджетного фінансування освіти в Україні.

Механізм бюджетного фінансування освіти в Україні є комплексною системою, яка включає в себе різноманітні аспекти. Одним з них є формування державного бюджету, в якому виділяються кошти на потреби освіти. Цей процес зазвичай відбувається на рівні міністерств та інших відповідних державних органів, які враховують потреби різних рівнів освіти - починаючи від дошкільної освіти і закінчуючи вищою.

У процесі формування бюджету на освіту враховується ряд факторів, включаючи наявність закладів освіти, кількість учнів та студентів, потреби у підручниках, навчальних матеріалах, технічних засобах навчання, підтримці освітніх програм тощо. Також беруться до уваги соціальні аспекти, такі як підтримка дітей з малозабезпечених сімей, дітей з особливими потребами, та забезпечення рівних можливостей для всіх учнів [20].

Механізм бюджетного фінансування освіти також включає процеси розподілу і контролю коштів. Після формування бюджету, уряд або відповідні органи визначають процедури розподілу коштів між різними освітніми закладами. Це може включати виділення грантів або субсидій, фінансування конкретних проектів чи програм, а також встановлення критеріїв отримання фінансової підтримки.

Контроль за використанням бюджетних коштів є необхідною складовою механізму бюджетного фінансування освіти. Існують механізми моніторингу та звітності, які дозволяють забезпечити прозорість та ефективність витрачання коштів. Державні органи та інспекційні служби відповідають за проведення аудиту, контроль за фінансовими операціями та додержанням встановлених правил.

Важливим аспектом механізму бюджетного фінансування освіти є також стимулювання розвитку освітніх закладів та підвищення їхньої якості. Це може здійснюватися через встановлення конкурсів, грантових програм, надання додаткових фінансових ресурсів тим закладам, які проявляють високі результати та досягають якісних показників навчання.

Отже, механізм бюджетного фінансування освіти в Україні є складною системою, яка включає в себе формування бюджету, розподіл та контроль за використанням коштів. Важливо забезпечити прозорість, ефективність та справедливість цього процесу, а також враховувати соціальні та розвиткові потреби освітньої сфери для забезпечення якісної освіти та розвитку усіх учасників освітнього процесу.

Для забезпечення ефективного механізму бюджетного фінансування освіти в Україні необхідно враховувати кілька ключових аспектів. По-перше, важливо ретельно аналізувати потреби освітньої системи та розробляти стратегічні плани розвитку. Це дозволить належним чином розподілити кошти та спрямувати їх на

пріоритетні напрями, такі як підвищення якості навчання, розвиток інфраструктури та підтримка освітніх ініціатив.

По-друге, важливим є підтримка інновацій у галузі освіти. Застосування сучасних технологій, інформаційних систем та методик навчання може покращити результативність освітнього процесу. Для цього необхідно виділяти фінансові ресурси на підготовку та підтримку освітніх ініціатив, оновлення навчальних програм, підручників та матеріалів.

Крім того, важливо враховувати соціальні аспекти та забезпечувати доступність освіти для всіх верств населення. Фінансування повинно враховувати потреби учнів з малозабезпечених родин, дітей з особливими потребами, мігрантів та інших вразливих груп. Для цього можуть бути встановлені додаткові фінансові механізми, грантові програми або стипендії, які сприятимуть соціальній справедливості та рівним можливостям у доступі до якісної освіти.

Забезпечення прозорості та ефективного використання бюджетних коштів є також ключовим аспектом механізму бюджетного фінансування освіти. Необхідно розвивати систему контролю, аудиту та звітності, щоб уникнути корупції, недобросовісного використання коштів та забезпечити належний рівень фінансової дисципліни у сфері освіти [21].

Таким чином, механізм бюджетного фінансування освіти в Україні є складною системою, яка потребує постійного аналізу, оновлення та вдосконалення. Ефективне фінансування освіти має стратегічне значення для розвитку суспільства, підвищення якості навчання та створення умов для розвитку талановитої молоді. Необхідно забезпечити баланс між соціальними, економічними та інноваційними аспектами, а також забезпечити прозорість, ефективність та справедливість у використанні бюджетних ресурсів.

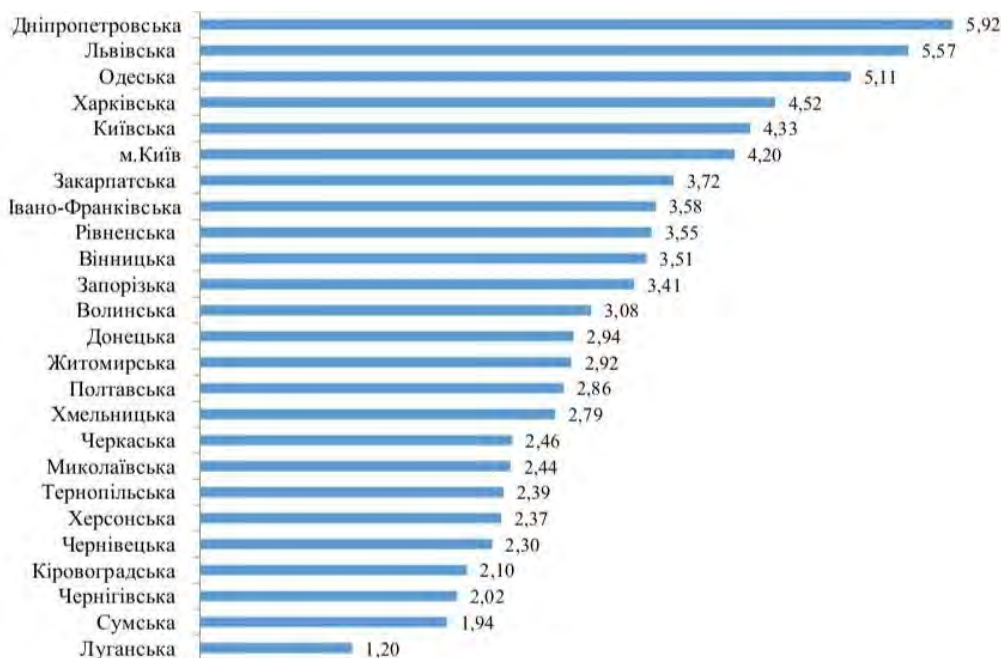

Рис. 2.2. Розподіл фінансування освітньої субвенції за регіонами у 2020 р.
[43, с. 87]

На рис. 2.2 наведено розподіл фінансування коштів освітньої субвенції за 2020 р. у регіональному розрізі.

Одним з важливих аспектів механізму бюджетного фінансування освіти є роль державних органів у формуванні та розподілі освітніх коштів. Держава визначає основні напрями та пріоритети фінансування, розробляє бюджетні програми та встановлює правила та процедури їх реалізації. Вона також забезпечує контроль за використанням коштів та оцінку результативності освітніх установ.

Одним з інструментів бюджетного фінансування є виділення субвенцій та субсидій закладам загальної середньої освіти. Субвенції призначаються на загальні потреби закладів, включаючи заробітну плату педагогічного персоналу, утримання приміщень та закупівлю необхідного обладнання та матеріалів. Субсидії ж можуть бути спрямовані на підтримку окремих програм або проектів,

таких як розвиток інклюзивної освіти, створення інноваційних навчальних програм тощо.

Крім того, важливо враховувати роль місцевих органів влади у фінансуванні освіти. Вони мають відповідальність за виділення коштів на регіональному рівні та забезпечення рівномірного доступу до якісної освіти у всіх населених пунктах свого регіону. Місцеві органи влади також можуть залучати додаткові ресурси через спонсорську підтримку, партнерства з бізнесом або громадськими організаціями.

Необхідно зазначити, що розвиток альтернативних джерел фінансування, таких як гранти, дотації від благодійних фондів, спонсорська підтримка, також має важливе значення для забезпечення стабільного фінансування освіти. Це дозволяє розширити можливості фінансування проектів, впровадження інновацій та покращення умов навчання.

Табл. 2.1

Етапи бюджетного фінансування освіти в Україні

Етапи бюджетного фінансування освіти в Україні	Опис
Планування бюджету освіти	Розроблення та затвердження бюджетної програми для фінансування освіти.
Збір інформації про потреби освіти	Оцінка потреб у фінансуванні освітніх програм та проектів.
Визначення бюджетних призначень	Розподіл фінансових ресурсів між різними рівнями освіти та закладами.
Виконання бюджету	Реалізація запланованих фінансових видатків та контроль за їх виконанням.
Моніторинг та оцінка ефективності	Аналіз результатів фінансування та визначення ефективності витрат.

Ця таблиця описує етапи механізму бюджетного фінансування освіти в Україні. Кожен етап має своє призначення і характеризує певну діяльність у процесі фінансування освіти. Це включає планування бюджету освіти, збір інформації про потреби освіти, визначення бюджетних призначень, виконання бюджету та моніторинг та оцінку ефективності.

Узагалі, механізм бюджетного фінансування освіти в Україні має багато важливих аспектів, які потребують уваги та подальшого дослідження. Розвиток ефективного та стійкого фінансування освітньої системи сприятиме покращенню якості навчання, розвитку інфраструктури, забезпеченню рівних умов доступу до освіти для всіх громадян. Постійна увага до цього питання та впровадження необхідних реформ сприятимуть розвитку освітньої сфери і підвищенню її впливу на суспільство.

2.2. Основні тенденції фінансування закладів освіти в Україні: співвідношення державного та приватного фінансування освіти

Основні тенденції фінансування закладів освіти в Україні свідчать про зміну співвідношення між державним та приватним фінансуванням. Протягом останніх років спостерігається поступове зростання ролі приватного сектору в фінансуванні освітньої сфери.

Однією з причин такої тенденції є зростання важливості інвестицій у освіту з боку приватних компаній та фондів. Багато бізнес-структур розуміють важливість майбутнього розвитку країни через розвиток освіти і активно залучаються до фінансування освітніх проектів та ініціатив. Такі приватні інвестиції можуть бути спрямовані на будівництво та модернізацію навчальних закладів, розробку нових навчальних програм, впровадження інноваційних технологій, надання стипендій та грантів для студентів [22].

Іншою тенденцією є залучення приватних коштів через платні послуги в освіті. Деякі навчальні заклади пропонують платні курси, додаткові заняття, підготовку до іспитів або послуги з розвитку творчих навичок. Це дозволяє школам та університетам залучати додаткові кошти для поліпшення навчальних умов та розширення навчально-матеріальної бази [23].

Зростання ролі приватного фінансування також пов'язане зі зменшенням державного бюджету на освіту. Фінансування освіти з боку держави є обмеженим, і це ставить заклади освіти в умови пошуку альтернативних джерел фінансування. Приватні школи та університети, які можуть стягувати плату за навчання, стають привабливим варіантом для тих, хто має фінансові можливості.

Значна увага також приділяється розвитку механізмів публічно-приватного партнерства в освітній сфері. Це спільне фінансування та управління освітніми проектами між державними органами та приватними партнерами. Такий підхід дозволяє поєднати ресурси, експертизу та інноваційний потенціал обох сторін для розвитку освіти.

Оглядаючи основні тенденції фінансування освіти в Україні, слід відзначити, що сучасна модель фінансування стає більш різносторонньою та різноплановою. Враховуючи широкий спектр викликів і завдань перед освітньою системою, важливо продовжувати дослідження і розвивати нові підходи до забезпечення стабільного та ефективного фінансування освіти.

Значення співвідношення державного та приватного фінансування освіти в Україні важко переоцінити. Державне фінансування освіти є основою для забезпечення доступності та рівності в освітній системі, зокрема у сільських та віддалених регіонах, де приватні інвестиції можуть бути обмеженими. Держава повинна забезпечувати достатній рівень фінансування, щоб гарантувати якісні умови навчання та розвитку усім громадянам незалежно від їхнього соціального статусу чи фінансових можливостей [24].

Приватне фінансування освіти, у свою чергу, може сприяти розширенню можливостей навчання та поліпшенню якості освіти. Приватні інвестиції можуть спрямовуватись на створення сучасних навчальних матеріалів, розвиток інфраструктури, покращення умов праці педагогічних працівників, розширення навчальних програм та впровадження новітніх педагогічних методик. Важливо забезпечити прозорість та ефективне використання приватних коштів у сфері освіти, а також регулювати цей процес, щоб уникнути нерівностей та дискримінації [25].

Сучасна тенденція полягає в розвитку партнерства між державою, бізнес-сектором та громадськістю в сфері фінансування освіти. Це може включати укладання угод, спільні проекти, благодійні фонди та грантову підтримку. Такий підхід дозволяє об'єднати ресурси та експертизу різних суб'єктів для досягнення спільних цілей у розвитку освітньої сфери. Важливо забезпечити прозорість, відкритість та взаємодію між усіма сторонами, щоб забезпечити ефективне фінансування та досягнення найкращих результатів.

Враховуючи постійні зміни та виклики, з якими стикається освітня система, співвідношення державного та приватного фінансування освіти в Україні має залишатися об'єктом постійного аналізу та удосконалення. Держава повинна гарантувати стабільність та доступність фінансування, враховуючи потреби різних рівнів освіти та соціальних груп. Приватний сектор має виконувати роль доповнювача, що сприяє розвитку інновацій та підвищенню якості освіти. Спільне зусилля держави, бізнесу та громадськості є важливим фактором для забезпечення сталого та ефективного фінансування освітньої системи в Україні.

Однією з важливих аспектів співвідношення державного та приватного фінансування освіти є забезпечення балансу між доступністю та якістю освіти. Державне фінансування забезпечує загальну доступність освіти для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу чи фінансових

можливостей. Воно гарантує, що освіта є основним правом кожного індивіда і дозволяє зменшити нерівності у суспільстві [26].

Приватне фінансування освіти може доповнювати державні інвестиції, забезпечуючи додаткові ресурси для розвитку освітніх закладів і програм. Воно може сприяти розширенню навчальної бази, покращенню матеріально-технічного забезпечення, впровадженню новітніх технологій та забезпеченню більш гнучких навчальних програм. Приватні інвестиції також можуть стимулювати конкуренцію між освітніми закладами, що сприяє підвищенню якості освіти та пошуку інноваційних підходів.

Однак, важливо забезпечити ефективний нагляд та регулювання приватного фінансування, щоб уникнути негативних наслідків, таких як комерціалізація освіти або зростання нерівності у доступі до якісної освіти. Держава повинна встановити чіткі норми та стандарти, контролювати якість освіти, надавати підтримку для уразливих груп населення та забезпечувати рівні умови навчання для всіх.

Також варто зазначити, що співвідношення державного та приватного фінансування освіти може залежати від економічної ситуації, політичних пріоритетів та освітніх реформ в країні. Зміна урядової політики, розвиток громадського партнерства або зміни в фінансових можливостях домогосподарств можуть впливати на співвідношення державного та приватного фінансування. Тому, важливо постійно аналізувати цю динаміку та адаптувати фінансові стратегії, щоб забезпечити сталість та розвиток освітньої системи.

Однією з основних тенденцій у фінансуванні закладів освіти в Україні є збільшення ролі приватного сектора. За останні роки спостерігається зростання інтересу приватних інвесторів до освітньої галузі. Це може бути пов'язано з більшою конкуренцією серед освітніх закладів, підвищенням якості надання освітніх послуг та забезпеченням більш широкого спектру освітніх програм [27].

Однак, важливо враховувати ризики, пов'язані з приватним фінансуванням освіти. Нерегульоване приватне фінансування може призвести до нерівності в доступі до якісної освіти. Також існує ризик комерціалізації освіти, коли освітні заклади перетворюються на бізнес-підприємства, де пріоритетом стає отримання прибутку, а не забезпечення якісного навчання.

Одним зі способів забезпечення балансу між державним та приватним фінансуванням є розвиток партнерства між державою, приватним сектором та громадськими організаціями. Таке партнерство може забезпечити взаємодію між різними суб'єктами та об'єднати ресурси для спільного розвитку освіти. Воно може включати спільне фінансування проектів, обмін експертизою, спільне планування та реалізацію освітніх програм.

Однак, важливо розробити ефективний механізм контролю за використанням приватних інвестицій в освіту, а також забезпечити прозорість та відкритість процесу фінансування. Необхідно регулювати стосунки між державою та приватним сектором у сфері освіти, забезпечуючи дотримання стандартів якості та рівності доступу до освіти.

Висновки з цих тенденцій можуть включати потребу у розробці ефективної стратегії фінансування, яка поєднуватиме ресурси держави, приватного сектора та громадських організацій. Така стратегія повинна забезпечувати доступність якісної освіти для всіх громадян, забезпечувати контроль за використанням фінансових ресурсів та сприяти вдосконаленню освітньої системи в цілому.

Основні тенденції фінансування закладів освіти в Україні, зокрема співвідношення державного та приватного фінансування освіти, розкривають багатогранний характер розвитку освітньої системи країни.

За останні роки в Україні спостерігається зростання ролі приватного фінансування освіти. Це відбувається як в сфері загальної середньої освіти, так і вищої освіти. Приватні школи та університети пропонують альтернативні освітні програми та форми навчання, що відповідають конкретним потребам студентів.

Це може бути пов'язано з бажанням батьків забезпечити кращу освіту для своїх дітей або з розширенням можливостей для отримання вищої освіти [28].

Приватне фінансування освіти має свої переваги та недоліки. З одного боку, воно може сприяти більшій гнучкості та інноваціям в освіті, а також забезпечувати додаткові ресурси для розвитку освітніх закладів. З іншого боку, це може створювати нерівні умови доступу до якісної освіти для різних соціальних груп та зменшувати роль держави у забезпеченні освіти як соціального блага.

Одним зі способів регулювання співвідношення державного та приватного фінансування освіти є розробка ефективної політики у сфері освіти та фінансування. Вона повинна враховувати інтереси різних сторін - держави, приватного сектора, батьків та студентів.

Важливо забезпечити прозорість, ефективність та справедливість у розподілі фінансових ресурсів та створити механізми контролю за їх використанням.

Ураховуючи тенденції розвитку фінансування освіти, необхідно створити сприятливі умови для взаємодії державного та приватного секторів. Це може включати партнерства та співпрацю між закладами освіти, державними органами та приватними компаніями, а також стимулювання інвестицій у освітній сектор.

Важливо забезпечити баланс між економічними і соціальними аспектами фінансування освіти, щоб забезпечити якість освіти та доступ до неї для всіх громадян.

Табл. 2.2

Основні тенденції фінансування закладів освіти в Україні

Тенденція	Опис
Збільшення державного фінансування освіти	За останні роки спостерігається тенденція до збільшення державних видатків на освіту. Це може бути реалізовано через збільшення бюджетних асигнувань та спеціальних програм фінансування.
Розвиток приватного фінансування освіти	Приватне фінансування освіти також набуває значущості. Зокрема, батьки та студенти часто сплачують за додаткові освітні послуги, підручники, ремонт та обладнання навчальних закладів або реєструються в приватних навчальних закладах.
Партнерство між державою та приватним сектором	Відбувається зростання співпраці між державними і приватними суб'єктами фінансування освіти. Це може включати укладання партнерських угод, спільні проекти та спонсорську підтримку.
Інвестиції у сучасні технології та інфраструктуру	Для покращення освітнього процесу та забезпечення якісної освіти, все більше уваги приділяється інвестиціям у сучасні технології та розвиток інфраструктури навчальних закладів. Це може включати придбання комп'ютерного обладнання, розвиток Інтернет-підключення, створення лабораторій та спортивних майданчиків.
Залучення спонсорів та благодійних організацій	Заклади освіти все більше стають активними в пошуку спонсорів та благодійної підтримки. Це може включати співпрацю з компаніями, фондами та громадськими організаціями, що надають фінансову допомогу, гранти та матеріальні ресурси для розвитку освіти.
Розширення механізмів публічно-приватного партнерства	Укладання партнерських угод з приватними суб'єктами, включаючи підприємства та некомерційні організації, стає все поширенішою практикою. Це сприяє спільним проектам, обміну ресурсами та фінансовій підтримці для розвитку освітніх закладів.

Ця таблиця описує основні тенденції фінансування закладів освіти в Україні, зокрема співвідношення між державним та приватним фінансуванням. За останні роки спостерігається збільшення державного фінансування освіти, а також розвиток приватного фінансування. Крім того, важливим напрямком є

партнерство між державними і приватними суб'єктами фінансування освіти. Значну увагу приділяється інвестиціям у сучасні технології та інфраструктуру, а також залученню спонсорів та благодійних організацій. Розширення механізмів публічно-приватного партнерства також сприяє забезпеченню фінансової підтримки та розвитку освітніх закладів.

2.3. Дослідження сучасного стану та оцінка ефективності фінансування закладів загальної середньої освіти на прикладі м. Ірпінь, Київська область

Дослідження сучасного стану та оцінка ефективності фінансування закладів загальної середньої освіти на прикладі м. Ірпінь, Київська область, є важливим завданням, яке дозволяє аналізувати та оцінювати фінансову підтримку освітніх закладів з метою виявлення потенційних проблем, ефективності використання виділених коштів та вдосконалення механізмів фінансування.

Початковим етапом дослідження є аналіз загального фінансування системи освіти в м. Ірпінь, включаючи державні асигнування, місцевий бюджет та інші джерела фінансування, які сприяють забезпеченню освітніх потреб закладів загальної середньої освіти. Дослідникам слід проаналізувати обсяги фінансування, розподіл коштів між школами, виділення коштів на окремі напрями розвитку, наприклад, інфраструктуру, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, навчально-методичне забезпечення та інші [29].

Важливим аспектом дослідження є також оцінка ефективності використання виділених коштів у закладах загальної середньої освіти. Для цього можуть використовуватися різні показники, такі як рівень навчальних досягнень учнів, відсоток випускників, які продовжують навчання вищих навчальних закладах, якість матеріально-технічної бази шкіл, ступінь задоволення педагогічних працівників та батьків з наданої освітньої послуги.

Після отримання даних про фінансування та його ефективність проводиться порівняльний аналіз з іншими регіонами або подібними міськими областями. Це дозволяє встановити основні тенденції та виявити можливі резерви для поліпшення фінансової підтримки освітніх закладів.

З метою покращення фінансування закладів загальної середньої освіти в м. Ірпінь, Київська область, можуть бути запропоновані деякі рекомендації. Наприклад, розробка ефективної системи моніторингу та контролю за використанням виділених коштів, впровадження прозорих процедур закупівель та розподілу ресурсів, створення механізмів стимулювання шкіл до ефективного використання коштів та розвитку інноваційних підходів у навчальному процесі.

Крім того, важливо забезпечити широку участь громадськості, батьків, педагогічних працівників у процесі планування та моніторингу фінансової підтримки освітніх закладів. Залучення зацікавлених сторін сприятиме більшій відкритості та взаєморозумінню у сфері фінансування освіти.

Отже, дослідження сучасного стану та оцінка ефективності фінансування закладів загальної середньої освіти на прикладі м. Ірпінь, Київська область, є важливим кроком у покращенні системи освіти. Це дозволяє ідентифікувати проблеми, виявити резерви та розробити рекомендації для покращення фінансової підтримки освітніх закладів, забезпечуючи якісну освіту та розвиток молодого покоління.

Дослідження сучасного стану та оцінка ефективності фінансування закладів загальної середньої освіти на прикладі м. Ірпінь, Київська область, виявили деякі важливі аспекти. Один з них полягає у співвідношенні державного та приватного фінансування освіти. У зв'язку зі складною економічною ситуацією в країні, фінансування освітніх закладів з бюджету є обмеженим, що може негативно позначитися на якості освіти. Тому значну роль у фінансуванні закладів загальної середньої освіти відіграють кошти, залучені від батьків та спонсорів.

Наприклад, батьківські пожертвування можуть використовуватися для придбання додаткового навчального обладнання, ремонту приміщень, організації позашкільних заходів та інших освітніх ініціатив. Також існують спонсорські програми, в рамках яких компанії або благодійні фонди надають фінансову підтримку школам для реалізації проектів у галузі освіти, науково-дослідницької діяльності та культурно-мистецького розвитку [30].

Крім того, деякі школи активно залучаються до програм грантової підтримки від урядових і недержавних організацій. Це дозволяє отримати додаткові кошти на реалізацію освітніх проектів, підвищення кваліфікації педагогічних працівників та впровадження інноваційних підходів у навчальний процес.

Однак, важливо забезпечити прозорість та ефективність використання цих коштів. Необхідно розробити механізми контролю за витратами та забезпечити відкритий облік фінансових операцій шкіл. Такий підхід дозволить забезпечити належне використання фінансових ресурсів, запобігти корупції та забезпечити раціональний розподіл коштів у сфері освіти.

Дослідження сучасного стану фінансування закладів освіти в м. Ірпінь показало, що співвідношення державного та приватного фінансування залежить від різних факторів, таких як соціо-економічний статус міста, рівень доходів населення, наявність приватних освітніх закладів та інших чинників. Деякі школи можуть мати значну підтримку від батьківського комітету, благодійних організацій або місцевих підприємств, що сприяє поліпшенню умов навчання та розвитку додаткових освітніх програм [31].

У свою чергу, державне фінансування відіграє важливу роль у забезпеченні рівних можливостей отримання якісної освіти для всіх дітей. Заклади загальної середньої освіти, що отримують державне фінансування, зобов'язані дотримуватися встановлених стандартів та надавати безкоштовну освіту, що сприяє забезпеченню соціальної справедливості та рівних можливостей.

Варто зазначити, що оптимальне співвідношення державного та приватного фінансування освіти є складною задачею. Воно повинно забезпечувати доступність та якість освіти, урахувати потреби різних категорій населення та забезпечувати розвиток освітніх закладів. Для цього необхідна злагоджена діяльність уряду, місцевих органів влади, батьківських організацій, громадських об'єднань та інших зацікавлених сторін [32].

Одним з важливих аспектів ефективного фінансування освіти є належне планування та розподіл коштів. Це означає, що фінансування повинно бути орієнтоване на конкретні освітні потреби, розвиток інфраструктури, підтримку якісного навчального процесу та професійний розвиток вчителів. З метою досягнення цих цілей, важливо проводити системний моніторинг та оцінку фінансових ресурсів, а також залучати експертів для аналізу та розробки оптимальних стратегій фінансування.

Для ефективного фінансування освіти важливо також розвивати партнерські взаємини між державою, громадою та бізнес-середовищем. Утворення партнерств дозволяє залучати додаткові фінансові ресурси та експертну підтримку для розвитку освітніх закладів. Наприклад, бізнес-середовище може надавати гранти, спонсорську підтримку, матеріальні та технічні ресурси для створення сучасних умов навчання, лабораторій та комп'ютерних класів. Це сприяє покращенню якості освіти та розширенню можливостей для учнів [33].

Додатковою стратегією є залучення благодійних організацій та фондів до фінансування освіти. Вони можуть надавати гранти, стипендії та іншу підтримку учням, особливо обдарованим або з малозабезпечених родин. Це допомагає забезпечити рівні можливості для всіх учнів незалежно від їхнього матеріального стану та стимулює розвиток талановитої молоді.

У контексті м. Ірпінь, Київська область, ефективне фінансування закладів загальної середньої освіти може включати такі аспекти, як розширення матеріально-технічної бази шкіл, модернізація інфраструктури, підтримка

додаткових освітніх програм та проєктів, надання грантів та стипендій учням з особливими здібностями або з малозабезпечених сімей. Також важливо забезпечити систему контролю та моніторингу витрат, щоб забезпечити ефективне використання виділених коштів та досягнення поставлених цілей.

Загалом, ефективне фінансування освіти на прикладі м. Ірпінь може бути досягнуте за допомогою комплексного підходу, що враховує потреби шкіл, учнів, педагогічного колективу та громади. Це передбачає ретельне планування та розподіл коштів, залучення додаткових ресурсів через партнерські взаємини та благодійні організації, а також системний моніторинг та оцінку ефективності фінансових витрат. Лише завдяки такому підходу можна забезпечити якісну освіту, розвиток учнів та підвищення рівня освітньої системи в м. Ірпінь та інших регіонах Київської області.

Окрім вищезазначених аспектів, важливим елементом ефективного фінансування закладів загальної середньої освіти є забезпечення доступності та рівності можливостей для всіх учнів. Це передбачає розробку та впровадження програм, спрямованих на зменшення соціально-економічних нерівностей, підтримку учнів з особливими потребами та забезпечення рівного доступу до якісної освіти незалежно від місця проживання.

Однією зі стратегій забезпечення рівності можливостей є розробка та впровадження програм фінансової підтримки для учнів з малозабезпечених родин. Це можуть бути стипендіальні програми, що допомагають забезпечити дітям необхідні навчальні матеріали, шкільний одяг та відвідування позаурочних занять. Крім того, можуть бути запроваджені програми безкоштовного харчування для дітей з малозабезпечених сімей, що сприяють забезпеченню правильного харчування та здорового розвитку.

Для забезпечення рівного доступу до якісної освіти важливо також звернути увагу на інфраструктурну рівномірність. Це означає, що розташування шкіл та їхніх матеріально-технічних ресурсів повинне бути розподілене таким чином,

щоб учні з будь-якого району міста або області мали рівні можливості для навчання. Для цього можуть бути розроблені плани розвитку освітньої інфраструктури, включаючи будівництво нових шкіл, реконструкцію та модернізацію існуючих приміщень [34].

Крім того, ефективне фінансування закладів загальної середньої освіти передбачає також впровадження системи контролю та оцінки якості наданої освіти. Це включає в себе забезпечення високих стандартів навчання, оцінювання результативності школи, відстеження прогресу учнів та впровадження механізмів зворотного зв'язку. Такий підхід дозволяє забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів, спрямованих на поліпшення освітнього процесу та досягнення високих результатів.

Отже, дослідження сучасного стану та оцінка ефективності фінансування закладів загальної середньої освіти на прикладі м. Ірпінь, Київська область, вказують на необхідність комплексного підходу до планування та розподілу фінансових ресурсів, забезпечення рівності можливостей для всіх учнів, підтримку інфраструктури та впровадження системи контролю якості. Це дозволить створити сприятливі умови для якісного навчання та розвитку молодого покоління, забезпечуючи їм можливості для досягнення свого потенціалу та підготовки до майбутнього.

Однією з важливих аспектів дослідження сучасного стану та оцінки ефективності фінансування закладів загальної середньої освіти є аналіз співвідношення державного та приватного фінансування освіти в Україні. Забезпечення адекватного фінансування з боку держави є важливим, оскільки від цього залежить якість наданої освіти та доступність для всіх учнів без винятку.

Україна має систему державного фінансування освіти, яка базується на виділенні коштів з державного бюджету. Держава забезпечує фінансування на утримання закладів загальної середньої освіти, оплату праці вчителів, придбання навчальних матеріалів, забезпечення шкіл необхідними ресурсами та розвиток

освітньої інфраструктури. Це включає будівництво нових шкіл, ремонт та модернізацію існуючих приміщень, закупівлю технічного обладнання та комп'ютерів [35].

Однак, у сучасних умовах спостерігається зростання ролі приватного фінансування освіти. Батьки та громадські організації активно залучаються до фінансування шкіл шляхом благодійних внесків, спонсорської допомоги та проведення фондів акцій. Це дозволяє залучати додаткові ресурси для поліпшення умов навчання, розвитку додаткових програм та проектів, а також створення додаткових можливостей для учнів.

Співвідношення державного та приватного фінансування освіти може варіюватися залежно від регіону, місцевих умов та економічного стану. У деяких районах або містах може бути більший приватний внесок, оскільки батьки та місцева спільнота активно долучаються до фінансування шкіл та допомагають покращувати освітні умови. У інших районах державне фінансування може бути більш преобладаючим через економічні обмеження або недостаток приватних ресурсів.

Важливо зазначити, що незалежно від джерела фінансування, основним пріоритетом повинна бути якість освіти та забезпечення доступності навчання для всіх учнів. Держава повинна гарантувати адекватне фінансування освіти та здійснювати контроль за ефективним використанням цих коштів. При цьому важливо стимулювати батьківську активність та громадську підтримку для залучення додаткових ресурсів у сферу освіти.

Резюмуючи, співвідношення державного та приватного фінансування освіти є важливою складовою системи фінансування закладів загальної середньої освіти в Україні. Обидва джерела фінансування мають свої переваги та обмеження. Забезпечення адекватного державного фінансування та залучення приватних ресурсів сприятимуть створенню умов для якісної освіти та розвитку учнів. Необхідно продовжувати дослідження та вдосконалювати механізми

фінансування з метою поліпшення освітнього процесу та підвищення якості загальної середньої освіти в Україні.

Розглядаючи основні тенденції фінансування закладів освіти в Україні, важливо звернути увагу на динаміку співвідношення державного та приватного фінансування. За останні роки спостерігається певна зміна у цьому співвідношенні. З одного боку, державне фінансування залишається основним джерелом коштів для освітніх закладів. Держава вкладає значні ресурси у забезпечення зарплат вчителів, модернізацію навчальних програм, покращення інфраструктури шкіл та забезпечення якості освіти.

З іншого боку, приватне фінансування набуває все більшої значимості. Батьки та громадські організації виявляють більший інтерес і активність у сприянні фінансуванню освіти. Це може включати благодійні внески, спонсорську допомогу, організацію фондів акцій та фінансування додаткових освітніх програм і проектів. Наприклад, батьківські комітети та шкільні асоціації активно залучаються до фондування ремонтних робіт, придбання сучасного обладнання та забезпечення додаткових освітніх можливостей для учнів.

Цікавою тенденцією є зростання ролі громадського сектору у фінансуванні освіти. Багато неприбуткових організацій, фондів та благодійних фондів активно працюють над залученням ресурсів для поліпшення умов навчання та підвищення якості освіти. Вони сприяють створенню стипендіальних програм, фінансуванню освітніх проектів, організації тренінгів та семінарів для вчителів, розробці інноваційних навчальних матеріалів та технологій.

Наряду з цим, варто відзначити, що велику роль у фінансуванні освіти відіграють також міжнародні організації, які надають гранти та фінансову підтримку проектам у галузі освіти. Це можуть бути різні програми розвитку освіти, проекти з модернізації навчальних закладів, підвищення кваліфікації вчителів, підтримка інклюзивної освіти та інші ініціативи, спрямовані на покращення якості освіти.

Варто відмітити, що співвідношення державного та приватного фінансування освіти може варіюватися в залежності від конкретного регіону, економічних умов, рівня розвитку місцевої спільноти та багатьох інших факторів. Залежно від обставин, можуть виникати різні моделі фінансування, включаючи партнерства між державою, громадою та приватним сектором для забезпечення стабільного та ефективного фінансування освіти.

Отже, вивчення співвідношення державного та приватного фінансування освіти в Україні розкриває широкий спектр фінансових джерел, що сприяють розвитку освіти. Залучення додаткових ресурсів, активна роль громадськості та партнерства між різними секторами є ключовими аспектами ефективного фінансування освіти. Дослідження цієї проблематики допоможе вдосконалити механізми фінансування та забезпечити стале покращення якості освіти в Україні.

Висновки до розділу 2.

У цьому розділі було досліджено механізм бюджетного фінансування освіти в Україні, основні тенденції фінансування закладів освіти та проведено дослідження сучасного стану та оцінку ефективності фінансування закладів загальної середньої освіти на прикладі м. Ірпінь, Київська область.

Згідно з проведеним дослідженням, механізм бюджетного фінансування освіти в Україні є складним та багатоаспектним процесом. Держава виступає основним джерелом фінансування освітніх установ через виділення коштів з державного бюджету. Однак, необхідно відмітити, що рівень фінансування освіти в Україні є недостатнім, існують проблеми з недостатнім фінансуванням зарплат вчителів, погіршенням матеріально-технічної бази навчальних закладів та іншими аспектами.

Однією з основних тенденцій фінансування освіти в Україні є співвідношення державного та приватного фінансування. Відмічається зростання ролі приватного сектору в фінансуванні освіти, особливо на рівні вищої освіти та додаткової освіти. Приватні внески, пожертвування бізнесу та благодійних організацій стають важливим джерелом фінансування окремих освітніх проектів та програм.

Дослідження сучасного стану та оцінка ефективності фінансування закладів загальної середньої освіти на прикладі м. Ірпінь, Київська область показали, що існують проблеми з недостатнім фінансуванням загальноосвітніх шкіл. Зокрема, брак коштів призводить до обмежень у покращенні інфраструктури шкіл, оновлення навчальних матеріалів та забезпечення педагогічного персоналу необхідними ресурсами.

Отже, у зв'язку зі зростанням важливості освіти в сучасному суспільстві, необхідно звернути увагу на покращення фінансування освіти в Україні. Державі необхідно забезпечити достатній рівень фінансування, збільшити виділення коштів на зарплати вчителям, модернізацію інфраструктури та навчального процесу. Також важливо розвивати механізми приватного фінансування, залучати бізнес та благодійні організації до сприяння освітнім проектам.

Оцінка ефективності фінансування освіти має бути постійним процесом, що включає моніторинг результатів, аналіз витрат та ефективності витрачених коштів. Необхідно проводити систематичні дослідження, що дозволять виявити проблемні сфери та розробити стратегії покращення фінансової ситуації в освітній сфері.

Узагальнення проведених досліджень та оцінка сучасного стану фінансування освіти показали, що необхідні додаткові заходи з боку держави, громадськості та бізнесу для забезпечення адекватного фінансування освітньої сфери. Тільки шляхом спільних зусиль можна забезпечити якісну освіту та розвиток освітньої системи, що відповідає потребам сучасного суспільства.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

3.1. Світовий досвід фінансування освітньої галузі

Світовий досвід фінансування освітньої галузі є джерелом цінної інформації та навчальних прикладів для розвитку фінансової системи освіти в Україні. У різних країнах існують різні моделі фінансування освіти, які враховують специфіку суспільства, економіки та освітньої системи [36].

Одна з поширених моделей - державне фінансування освіти. У такій моделі держава відповідає за надання базового рівня фінансування освітніх закладів, забезпечення навчальних матеріалів та зарплат педагогічному персоналу. Цей підхід гарантує доступність освіти для всіх громадян і створює рівні умови навчання.

Інший підхід - приватне фінансування освіти. В цій моделі родини та студенти самостійно несуть витрати на освіту, включаючи плату за навчання, книги та інші навчальні матеріали. Приватне фінансування освіти часто зустрічається в країнах з розвиненою системою приватних шкіл та вищих навчальних закладів. Це дає більше варіантів вибору освітніх закладів, але може створювати нерівності у доступі до якісної освіти.

Також варто згадати про моделі змішаного фінансування, де держава і приватні суб'єкти співпрацюють у фінансуванні освіти. Це може включати державні субсидії для приватних освітніх закладів, публічно-приватні партнерства або благодійні внески від бізнесу. Такий підхід сприяє розширенню освітніх можливостей та забезпеченню інновацій у галузі освіти.

Освітні системи різних країн також використовують різні механізми фінансування, такі як стипендії для студентів, фонди наукових досліджень, інвестиції у модернізацію освітньої інфраструктури та розвиток інноваційних

програм. Такі підходи сприяють підвищенню якості освіти, розвитку наукових досягнень та підготовці конкурентоспроможних фахівців [37].

Варто зазначити, що в світовому досвіді фінансування освітньої галузі акцентується на забезпеченні доступності, якості та рівності у навчанні. Різні країни розвивають та вдосконалюють свої моделі фінансування з метою забезпечення гармонійного розвитку освітньої системи та досягнення стратегічних освітніх цілей.

Світовий досвід фінансування освітньої галузі може бути важливим джерелом навчання та інспірації для вдосконалення фінансової системи освіти в Україні. Аналізуючи різні підходи та стратегії, Україна може зробити висновки та впровадити ефективні практики, що сприятимуть розвитку освіти, підвищенню її якості та доступності для всіх громадян.

Світовий досвід фінансування освітньої галузі пропонує різноманітні підходи, які можуть бути корисними для вдосконалення системи фінансування освіти в Україні. Деякі країни вдаються до інноваційних методів та стратегій для забезпечення якісної освіти та розвитку освітніх закладів.

Наприклад, Фінляндія, яка має одну з найкращих освітніх систем у світі, визначає високий пріоритет фінансуванню освіти. Вони витрачають значну частку свого бюджету на освіту, забезпечуючи належні умови для навчання, оновлення навчальних матеріалів та розвиток педагогічних кадрів. Фінляндська модель фінансування освіти розглядається як приклад успішної практики, що сприяє підвищенню якості освіти та досягненню високих результатів учнів [38].

Інший приклад - Швеція, де розроблена модель "шкільного ваучера". Замість того, щоб держава фінансувала освітні заклади безпосередньо, вони виділяють кошти у вигляді ваучерів, які родини можуть використовувати для оплати навчання в приватних або громадських школах за їх вибором. Цей підхід стимулює конкуренцію між школами та змушує їх покращувати якість навчання, щоб привернути учнів із ваучерами [39].

Також, в країнах, де освітня система побудована на приватному фінансуванні, як США, Канада та Велика Британія, приватні внески, благодійні фонди та спонсорська підтримка грають важливу роль у забезпеченні фінансування освіти. Багаті філантропи та компанії надають фінансову підтримку школам, університетам та освітнім проектам, що сприяє розвитку новаторських програм та підвищенню якості освіти [40].

Враховуючи світовий досвід, Україна може розглядати різні моделі фінансування освіти та елементи успішних практик для впровадження власної системи. Наприклад, залучення приватного сектору, благодійних організацій та спонсорів може стати додатковим джерелом фінансування та сприяти розвитку освіти. Окрім того, важливо зосередитися на ефективному використанні виділених коштів, контролі за їхнім спрямуванням та результативності освітніх програм та проектів.

Висновком є те, що світовий досвід фінансування освітньої галузі має багато цікавих прикладів та інноваційних підходів. Вивчення та адаптація успішних моделей може сприяти покращенню фінансової системи освіти в Україні, забезпечуючи доступність, якість та ефективність освіти для всіх громадян.

Крім згаданих моделей фінансування освіти, світовий досвід також пропонує інші інноваційні підходи та практики. Один з них - це публічно-приватні партнерства у сфері освіти. В рамках таких партнерств, державні органи співпрацюють з приватними компаніями або неприбутковими організаціями для спільного фінансування та управління освітніми закладами. Це може включати будівництво та реконструкцію шкіл, впровадження нових технологій, навчання вчителів та створення інноваційних освітніх програм.

Деякі країни також розробляють системи фінансових стимулів для досягнення певних освітніх результатів. Наприклад, у деяких штатах США запроваджено систему "шкільних рейтингів", де школам нараховуються додаткові кошти або інші переваги за досягнення високих показників навчання.

Це стимулює школи до підвищення якості освіти та досягнення кращих результатів.

Крім того, деякі країни використовують модель фінансування освіти, яка заснована на принципах персоналізації та індивідуального навчання. Наприклад, в деяких шведських школах застосовується концепція "самообслуговування", де учні мають можливість обирати предмети та формати навчання, що відповідають їхнім інтересам та потребам. Це сприяє більшій мотивації учнів до навчання та розвитку їхніх індивідуальних здібностей.

Загальновизнаним фактом є те, що країни, які інвестують в освіту, отримують значний економічний та соціальний вигоду. Освічені населення сприяє інноваціям, економічному зростанню та підвищенню життєвого рівня. Тому розвиток ефективних моделей фінансування освіти на основі світового досвіду є важливим завданням для країн, що прагнуть покращити свою освітню систему.

Висновком є те, що світовий досвід фінансування освітньої галузі надає багато цікавих прикладів та інноваційних підходів. Використання елементів успішних моделей, таких як публічно-приватні партнерства, фінансові стимули та персоналізоване навчання, може сприяти покращенню якості освіти та розвитку суспільства в цілому. Україна може вивчати та адаптувати ці практики з метою поліпшення своєї системи фінансування освіти та забезпечення якісної та доступної освіти для всіх своїх громадян.

Важливо зазначити, що світовий досвід фінансування освітньої галузі є динамічним і постійно розвивається. Країни постійно шукають нові способи інвестування в освіту та вдосконалення своїх систем фінансування. Наприклад, в останні роки все більшу популярність набуває концепція "освіта 4.0", яка передбачає поєднання традиційної освіти з сучасними технологіями, штучним інтелектом та онлайн-навчанням. Це вимагає інноваційних підходів до фінансування, зокрема, інвестицій у розвиток цифрової інфраструктури та забезпечення доступу до сучасних засобів навчання [41].

Крім того, важливим аспектом світового досвіду фінансування освіти є участь громадськості та батьківського співтовариства в процесі прийняття рішень щодо розподілу фінансових ресурсів. Залучення громадськості та батьків у фінансовий дискурс сприяє більшій прозорості та відповідальності в управлінні освітніми коштами. Країни, які активно залучають громадськість, розвивають механізми публічного обговорення та консультацій з питань фінансування освіти, що сприяє більшій легітимності та ефективності рішень.

Також варто зазначити, що країни з розвиненою освітньою системою вкладають значні ресурси в наукові дослідження та інновації в галузі освіти. Це допомагає стимулювати розвиток нових підходів до навчання, впровадження передових технологій та підвищення якості освіти. Країни-лідери в освітній сфері активно інвестують у науково-дослідницькі центри, сприяють міжнародній співпраці та обміну знаннями, що дозволяє їм залишатися на передових позиціях у глобальному освітньому просторі.

У світовому досвіді також спостерігаються приклади успішного впровадження механізмів партнерства між державними, приватними та громадськими секторами в сфері фінансування освіти. Наприклад, деякі компанії або благодійні організації можуть надавати фінансову підтримку закладам освіти або реалізовувати програми стипендій для студентів. Такі партнерства стимулюють інновації та забезпечують доступність якісної освіти для різних шарів населення.

Загалом, світовий досвід фінансування освітньої галузі є багатограним та різноманітним. Країни успішно впроваджують різні моделі та підходи, залежно від своїх особливостей та потреб. Важливо вивчати та адаптувати цей досвід для поліпшення системи фінансування освіти в Україні з метою забезпечення високої якості освіти та розвитку суспільства в цілому.

Крім розгляду моделей фінансування освіти, варто звернути увагу на практики забезпечення фінансової стабільності освітніх установ у світі. Багато

країн розробляють стратегії та політики, спрямовані на забезпечення стабільних та прогнозованих фінансових ресурсів для освіти. Це може включати створення спеціальних фондів, резервів або фондів грантової підтримки, які допомагають управляти фінансовими ризиками та забезпечити постійність фінансування.

Крім того, велика увага приділяється інноваційним моделям фінансування освіти. Наприклад, у деяких країнах впроваджуються проекти громадсько-приватного партнерства, де приватні компанії або фонди надають фінансову підтримку для розвитку освітніх програм або створення спеціалізованих учбових центрів. Такі партнерства стимулюють інновації та допомагають залучити додаткові ресурси для освіти.

Також варто зазначити, що в багатьох країнах фінансування освіти є довгостроковим завданням, яке передбачає стабільність та постійність виділення коштів. Деякі країни встановлюють законодавчі гарантії щодо мінімального рівня фінансування освіти або використання певного відсотка від загального бюджету на освітні потреби. Це сприяє забезпеченню стійкості та розвитку освітньої системи.

Усі ці підходи та практики світового досвіду фінансування освіти надають корисні заняття для розвитку власної системи фінансування в Україні. Важливо вивчити ці практики, адаптувати їх до українських реалій та враховувати специфічні потреби освітньої системи. Це допоможе створити стабільну та ефективну систему фінансування, що сприятиме якісному розвитку освіти в країні.

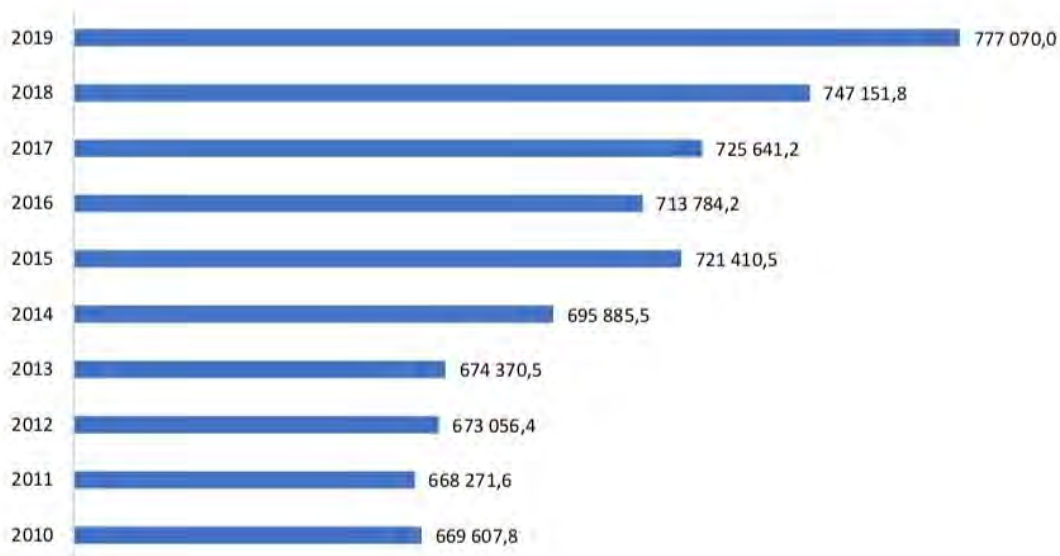

Рис. 3.1. Державні витрати на освіту в країнах ЄС протягом 2010–2019 рр.

Джерело: [43, с. 18]

У розвинутих країнах, зокрема європейських, забезпечення державного фінансування системи освіти є одним із пріоритетних напрямів державної освітньої політики. У період після фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. державні витрати на освіту в країнах – членах ЄС стабільно підвищуються: за даними Євростату, їх загальний обсяг зріс більш ніж на 13 %, із 669 607,8 млн євро у 2010 р. до 777 070 млн євро у 2019 р.

Окрім моделей та практик фінансування освіти, важливо зазначити роль міжнародних організацій у сприянні розвитку освітньої галузі. Багато міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО, Світовий банк та Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), активно працюють над вирішенням проблем фінансування освіти в країнах по всьому світу [42].

Ці організації надають фінансову підтримку, технічну допомогу та експертні консультації для формування ефективних стратегій фінансування освіти. Вони проводять дослідження, аналізують сучасні тенденції та розробляють рекомендації для політичних рішень у галузі освіти.

Наприклад, ЮНЕСКО сприяє розвитку освіти шляхом фінансової підтримки програм та проектів в країнах з низьким рівнем доступу до освіти. Світовий банк надає кредити та гранти для реформування освітніх систем, вдосконалення інфраструктури та підвищення якості освіти. ОЕСР проводить дослідження, порівнює показники фінансування освіти між країнами та розробляє рекомендації для покращення ефективності та економічної стійкості системи фінансування освіти.

Варто відзначити, що світовий досвід фінансування освіти є динамічним і постійно змінюється. Країни активно взаємодіють, обмінюються передовими практиками та впроваджують інновації у свої системи фінансування. Враховуючи це, важливо для України бути в курсі останніх тенденцій та навчатися на помилках та успіхах інших країн.

Табл. 3.1

Світовий досвід фінансування освітньої галузі

Країна	Особливості фінансування освітньої галузі
Фінляндія	Безкоштовна освіта від дошкільного навчання до вищої освіти, високий рівень державного фінансування, залучення приватного сектора, гранти та стипендії для студентів
Сінгапур	Значні інвестиції в освітню інфраструктуру, програми фінансової підтримки для сімей низького доходу, партнерства з приватними компаніями, гранти та стипендії для студентів
Канада	Державне фінансування освіти, залучення спонсорів та фондів, сприяння приватному фінансуванню через податкові пільги, гранти та стипендії для студентів
Японія	Комплексна система фінансування залежно від рівня освіти, сприяння корпоративному спонсорству, розвиток навчальних фондів, гранти та стипендії для студентів
Норвегія	Високий рівень державного фінансування, залучення приватних донорів, фондів та організацій, фінансова підтримка студентів, гранти та стипендії для студентів
Німеччина	Безкоштовна вища освіта, залучення приватних фондів та спонсорів, державні гранти та стипендії, система податкових пільг для спонсорів, гранти та стипендії для студентів
США	Комбінація державного, місцевого та приватного фінансування, гранти та стипендії від федеральних та державних організацій, спонсорство від приватних компаній
Велика Британія	Державне фінансування, залучення приватних донорів та фондів, стипендії для студентів, податкові пільги для спонсорів, гранти та стипендії для студентів

Висновки зі світового досвіду фінансування освіти полягають у необхідності враховувати контекст та специфіку країни при формуванні стратегій фінансування. Ефективність фінансування освіти залежить від збалансованості державного та приватного секторів, розробки чітких політичних рамок, залучення експертної підтримки та впровадження інноваційних методів фінансування. Необхідно враховувати особливості країни, потреби освітньої системи, соціальні та економічні умови, а також стежити за світовими тенденціями та передовими практиками.

З розвитком сучасного світу та зростанням ролі освіти в суспільстві, фінансування освітньої галузі стає все більш складним та вимагає нових підходів. Однією з істотних тенденцій у світовому досвіді фінансування освіти є посилення партнерства між державою, приватним сектором та громадськістю.

Приватне фінансування освіти стає все більш поширеним явищем. Це може включати внески бізнес-структур, благодійних організацій, фондів та індивідуальних осіб. Такі джерела фінансування можуть сприяти розвитку інновацій, покращенню матеріально-технічної бази закладів освіти та забезпеченню доступу до новітніх технологій.

Крім того, збільшується роль громадськості у фінансуванні освіти. Батьківські та учнівські організації, громадські об'єднання та фонди активно залучаються до збирання коштів для розвитку освітніх закладів та підтримки освітніх програм.

Окрім цього, в світовому досвіді фінансування освіти все більш акцентується на орієнтації на результати. Замість простого збільшення бюджетних видатків, установлюються чіткі цілі та вимоги до досягнення певних результатів у сфері освіти. Це спонукає заклади освіти до ефективного використання фінансових ресурсів та підвищення якості навчального процесу.

Загалом, світовий досвід фінансування освітньої галузі демонструє важливість партнерства між державою, приватним сектором та громадськістю.

Ефективне фінансування вимагає гнучкості, інноваційних підходів та врахування специфіки кожної країни. Розвиток освіти залежить від належного фінансування, що сприятиме підвищенню якості навчання, доступності освітніх послуг та розвитку креативного потенціалу молодого покоління.

3.2. Проблеми розвитку закладів загальної середньої освіти та їх фінансування

Проблеми розвитку закладів загальної середньої освіти та їх фінансування є актуальними та комплексними питаннями, які впливають на якість освіти та доступність освітніх послуг. Нижче розглянемо деякі з найбільш поширених проблем у цій галузі.

1. Недостатнє фінансування: Однією з основних проблем, яка суттєво впливає на розвиток закладів загальної середньої освіти, є недостатнє виділення коштів на їх потреби. Це може призводити до недостатнього фінансування, яке впливає на кілька аспектів освітнього процесу.

По-перше, недостатнє фінансування може вплинути на оплату педагогічних кадрів. Заробітна плата вчителів є одним з важливих факторів, які впливають на їх мотивацію та професійний розвиток. Якщо заробітна плата залишається низькою, це може призвести до зменшення привабливості професії вчителя, збільшення текучості кадрів та зниження якості навчання.

По-друге, обмежений бюджет не завжди дозволяє забезпечити достатні матеріально-технічні ресурси. Недостатнє фінансування може обмежувати заклади освіти у покупці необхідного обладнання, лабораторного приладдя, комп'ютерів та програмного забезпечення. Відсутність сучасного обладнання та матеріалів може ускладнити проведення практичних занять, експериментів та досліджень, що впливає на якість освітнього процесу.

По-третє, недостатнє фінансування також може перешкоджати оновленню навчальних програм та впровадженню інноваційних методик навчання. Освітній процес постійно змінюється під впливом нових технологій, вимог сучасного суспільства та потреб учнів. Однак, без належного фінансування вчителям може бути складно отримати необхідну підтримку та ресурси для оновлення своїх навичок, впровадження нових підходів до навчання та використання інноваційних засобів та технологій.

Отже, недостатнє фінансування стає суттєвою перешкодою у розвитку закладів загальної середньої освіти. Щоб подолати цю проблему, необхідно звернути більшу увагу до адекватного фінансування освіти, забезпечити достатні ресурси для оплати педагогічних кадрів, покращення матеріально-технічної бази та підтримку інноваційних змін в освіті. Тільки в таких умовах заклади загальної середньої освіти зможуть ефективно виконувати свої завдання та забезпечувати якісне навчання для учнів.

2. Нерівномірність фінансування: Однією зі значних проблем, з якими стикаються заклади загальної середньої освіти, є нерівномірний розподіл фінансових ресурсів у різних регіонах країни. Ця нерівномірність призводить до значних відмінностей у доступності якісної освіти для учнів, залежно від їх місця проживання.

Заклади, що розташовані в міських або багатших районах, часто мають кращі фінансові умови. Вони можуть отримувати більше державних та місцевих коштів, а також залучати додаткове приватне фінансування, наприклад, за рахунок благодійних внесків або спонсорських програм. Такі заклади мають можливість залучати кваліфікованих вчителів, покращувати матеріально-технічну базу та надавати різноманітніше навчальне середовище.

З іншого боку, заклади, розташовані в сільських місцевостях або менш розвинутих районах, часто стикаються з обмеженими фінансовими ресурсами. Вони можуть бути менш залежні від приватного фінансування та мати обмежені

можливості залучення зовнішніх джерел фінансування. Це може обмежувати їх можливості в удосконаленні матеріально-технічної бази, забезпеченні сучасним обладнанням та навчальними матеріалами, а також залученні та утриманні кваліфікованих педагогічних кадрів.

Така нерівномірність фінансування призводить до великих розбіжностей у якості освіти, доступності додаткових освітніх послуг та можливостей розвитку учнів з різних регіонів. Вона порушує принцип рівного доступу до якісної освіти та рівних можливостей для всіх дітей незалежно від їх місця проживання.

Для подолання цієї проблеми необхідно звернути більшу увагу до розподілу фінансових ресурсів, забезпечення адекватного фінансування для закладів загальної середньої освіти в менш розвинутих районах та сільських місцевостях. Крім того, важливо розробити механізми, які гарантуватимуть збалансований розподіл фінансових ресурсів та забезпечення якості освіти в усіх регіонах країни. Тільки таким чином буде забезпечено рівні можливості для усіх учнів та покращення загальної якості освіти.

3. Низька оплата педагогічних працівників: Однією з невирішених проблем у сфері освіти є недостатня оплата педагогічних працівників у закладах загальної середньої освіти. Ця проблема впливає на робочі умови вчителів, їхню мотивацію та можливість залучати та утримувати талановитих фахівців у сфері освіти.

Оплата педагогічної праці повинна відображати важливість та високу відповідальність цієї професії. Вчителі несуть на собі велику відповідальність за навчання та виховання молодого покоління, але в той же час стикаються з непропорційністю між їхніми функціями та оплатою праці.

Низька оплата педагогічних працівників має негативний вплив на їхню мотивацію та професійний розвиток. Вона може призводити до втрати талановитих вчителів, які шукають кращі умови праці та високу оплату в інших сферах. Брак мотивації та недостатня стимуляція можуть також впливати на якість навчання, оскільки вчителі можуть втратити інтерес до постійного

самовдосконалення та впровадження інноваційних підходів у навчальний процес.

Для вирішення цієї проблеми необхідно розглянути питання збільшення фінансування освіти, зокрема виділення достатніх коштів на збільшення оплати педагогічних працівників. Важливо провести аналіз та порівняти оплату вчителів з іншими професіями, що вимагають вищої освіти та відповідальності, і встановити справедливу та конкурентоспроможну оплату. Крім того, потрібно забезпечити систему постійного підвищення кваліфікації та професійного розвитку вчителів, що також може впливати на їхню мотивацію та якість навчання.

4. Застаріла матеріально-технічна база: Проблема застарілої та неадекватної матеріально-технічної бази є серйозним викликом для багатьох закладів загальної середньої освіти. Відсутність необхідного обладнання, застарілі класні кімнати, відсутність сучасних комп'ютерів та іншого оснащення обмежують можливості навчання та впливають на якість освіти, яку надають ці заклади.

Недостатня наявність лабораторного обладнання та матеріалів для проведення експериментів та практичних занять у сферах науки, технологій, інженерії та математики (STEM) ставить під загрозу розвиток практичних навичок учнів та їх підготовку до майбутньої професійної діяльності. Застаріле обладнання та відсутність необхідних ресурсів унеможлиблюють впровадження інноваційних методик навчання, використання інтерактивних засобів та технологій, які є необхідними для активного та ефективного засвоєння знань учнями.

Ця проблема особливо гостро відчувається в сільських районах та менш розвинутих регіонах, де бюджетні видатки на освіту часто обмежені. Недостатнє фінансування не дозволяє проводити ремонтні роботи, модернізувати класні кімнати та облаштовувати необхідні приміщення, такі як комп'ютерні класи,

бібліотеки та спортивні зали. Така ситуація погіршує умови навчання та впливає на мотивацію як вчителів, так і учнів.

Вирішення проблеми застарілої матеріально-технічної бази вимагає значних інвестицій та ретельного планування. Необхідно залучати додаткові джерела фінансування, такі як гранти, спонсорську підтримку та публічно-приватні партнерства, для забезпечення необхідного оснащення та модернізації закладів. Крім того, важливо розвивати стратегії довгострокового планування і залучати фахівців для розробки проектів з реконструкції та модернізації існуючих приміщень.

Застосування новітніх технологій у навчальний процес, створення умов для активної та інтерактивної форми навчання, доступ до сучасного обладнання та ресурсів стане важливим кроком у покращенні освітнього середовища та підвищенні якості освіти в закладах загальної середньої освіти.

5. Непослідовність у політиці фінансування: Зміни в політиці фінансування освіти можуть мати непослідовний характер і бути нестабільними в довгостроковій перспективі. Ця проблема створює неспокій серед закладів загальної середньої освіти та унеможливорює ефективне планування та розвиток їх діяльності.

Нестабільність у політиці фінансування може включати непередбачувані зміни в розмірах асигнувань на освіту, перерви у виділенні коштів, зміни у правилах та процедурах отримання фінансування. Це ускладнює роботу закладів освіти та унеможливорює їх довгострокове планування.

Нестабільність фінансування ставить заклади загальної середньої освіти у складну ситуацію. Вони можуть змушені пристосовуватися до непередбачених змін, вносити корективи до бюджетних планів, шукати додаткові джерела фінансування або навіть зменшувати свою діяльність через обмеженість ресурсів. Це може вплинути на якість освіти, доступність додаткових програм та послуг

для учнів, а також на здатність закладів привертати та утримувати кваліфікованих педагогічних працівників.

Непослідовність у політиці фінансування освіти також може впливати на стабільність розвитку освітніх ініціатив, програм та проектів. Заклади освіти, які залежать від фінансування з зовнішніх джерел, можуть зазнавати фінансових труднощів та небезпеку закриття у разі незалежних змін у політиці фінансування.

Для вирішення цієї проблеми необхідно встановити стабільну та передбачувану політику фінансування освіти, яка забезпечуватиме закладам загальної середньої освіти стабільність та можливість планування на довгострокову перспективу. Важливо залучати експертів, представників освітніх організацій та інших зацікавлених сторін до розробки та впровадження політичних рішень з фінансування освіти, забезпечуючи широку участь у формуванні та оцінці рішень, що стосуються фінансування закладів загальної середньої освіти. Такий підхід дозволить створити стабільну основу для подальшого розвитку освіти та забезпечення якісного навчання у закладах загальної середньої освіти.

Ці проблеми потребують системного підходу та спільних зусиль уряду, освітніх організацій, громадськості та всіх зацікавлених сторін. Необхідно забезпечити належне фінансування, вирішувати проблему нерівномірності та недостатнього фінансування в різних регіонах, підвищувати оплату педагогічних працівників, модернізувати матеріально-технічну базу та забезпечити стабільність та послідовність у політиці фінансування.

Загальна середня освіта є фундаментальним етапом в освітній системі, і проблеми її розвитку та фінансування вимагають ретельного вивчення та розробки ефективних стратегій вирішення. Однією з найважливіших проблем є нестача фінансових ресурсів, яка часто призводить до обмежень у реалізації інноваційних програм, недостатнього оновлення навчальних матеріалів та зниження якості освіти.

Для вирішення цих проблем необхідно вдосконалювати механізми фінансування, залучати додаткові джерела коштів та забезпечувати їх ефективне використання. Одним із способів може бути розвиток партнерських відносин між державою, бізнес-структурами та громадськістю для спільного фінансування освіти. Наприклад, підприємства можуть надавати фінансову підтримку закладам освіти, спонсорувати створення сучасних навчальних кабінетів чи організувати стажування для вчителів.

Додатковою стратегією може бути розробка програм грантів та конкурсів, які стимулюватимуть інновації та якість освіти. За допомогою грантових програм можна сприяти розвитку освітніх проектів, проведенню наукових досліджень у галузі освіти та впровадженню передових педагогічних методик.

Додатково важливою є оптимізація витрат, зокрема шляхом впровадження ефективного фінансового управління в закладах освіти. Необхідно ретельно аналізувати витрати, забезпечувати контроль за їхнім використанням, впроваджувати економічні механізми для зниження непродуктивних витрат та підвищення ефективності використання коштів.

Загальна середня освіта є важливим елементом розвитку суспільства і має бути належно фінансово підтримана для забезпечення якісної освіти для всіх дітей. Продовження пошуку та впровадження ефективних моделей фінансування, залучення додаткових ресурсів та поліпшення управління фінансовими процесами є ключовими завданнями для подолання проблем розвитку закладів загальної середньої освіти та забезпечення належних умов для навчання та розвитку молодого покоління.

Розвиток закладів загальної середньої освіти та їх фінансування стикаються з рядом проблем, які вимагають комплексного підходу та пошуку оптимальних рішень.

Табл. 3.2

Проблеми розвитку закладів загальної середньої освіти та їх фінансування

Проблеми розвитку закладів загальної середньої освіти	Проблеми фінансування закладів загальної середньої освіти
Застаріла матеріально-технічна база	Недостатнє державне фінансування
Недостатнє устаткування та ресурси	Нерівномірне розподіл фінансових ресурсів між закладами
Низька оплата педагогічних працівників	Обмежені можливості залучення приватних коштів
Відсутність сучасних навчальних матеріалів	Неефективність механізмів контролю та моніторингу фінансових ресурсів
Низький рівень інноваційності та технологічного розвитку	Обмежений доступ до додаткових фінансових джерел
Велика кількість учнів у класах	Високі адміністративні та бюрократичні витрати
Недостатнє фінансування позашкільних заходів та проєктів	Неефективність використання наявних фінансових ресурсів

Одна з головних проблем полягає у недостатньому рівні фінансування, яке не завжди забезпечує виконання основних завдань закладів освіти та задоволення потреб учнів. Це може призводити до обмежень у доступі до якісної освіти, недостатньої матеріально-технічної бази та обмеженого використання інноваційних методик навчання.

Ще одна проблема пов'язана з нерівності в розподілі фінансових ресурсів між різними закладами освіти. Існують ситуації, коли деякі школи мають великі фінансові можливості та доступ до сучасних навчальних матеріалів та технологій, тоді як інші заклади, зокрема ті, що знаходяться у віддалених регіонах або малозабезпечених районах, мають обмежені можливості. Це призводить до соціальної нерівності та нерівних умов навчання для учнів.

Окрім того, існує проблема ефективного використання фінансових ресурсів в освітніх закладах. Недостатня контрольованість та прозорість у витрачанні коштів можуть призводити до зловживань, непродуктивних витрат та недосягнення запланованих показників. Необхідно вдосконалювати систему фінансового управління в закладах освіти, впроваджувати ефективні методи

контролю та забезпечувати відповідальність за використання фінансових ресурсів.

Іншою важливою проблемою є залежність від зовнішнього фінансування. Багато закладів загальної середньої освіти залежать від благодійних організацій, спонсорів та громадських ініціатив для отримання необхідних коштів. Це створює нестабільну ситуацію та ризик зниження фінансової підтримки у майбутньому.

Загалом, проблеми розвитку закладів загальної середньої освіти та їх фінансування потребують системного підходу та реформ. Необхідно забезпечити стабільне та адекватне фінансування, зменшити соціальну нерівність у доступі до якісної освіти, вдосконалити систему фінансового управління та залучати додаткові ресурси. Тільки шляхом комплексних заходів можна забезпечити належні умови для розвитку освіти та забезпечення якості навчання для молодого покоління.

Додатковою проблемою розвитку закладів загальної середньої освіти є недостатність фінансування на інноваційні проекти та модернізацію освітнього процесу. Зараз освітні заклади стикаються з потребою впровадження новітніх технологій, розвитку інформаційно-комунікаційного потенціалу та забезпечення інтерактивного навчання. Однак, недостатні фінансові ресурси не завжди дозволяють здійснити необхідні інвестиції у ці напрямки.

Також важливим аспектом є непостачання фінансування для професійного розвитку педагогічного персоналу. Нові методи навчання та підходи до освіти вимагають постійного професійного зростання вчителів. Проте, обмежений бюджет не завжди дозволяє забезпечити доступ до курсів підвищення кваліфікації, участі в конференціях та семінарах. Недостатнє фінансування в даній сфері може призвести до занепаду професійного рівня вчителів та вплинути на якість освітнього процесу в цілому.

Крім того, важливо враховувати специфіку регіонів та їх потреби у фінансуванні освітніх закладів. Різниця у розвитку регіонів може призводити до нерівного розподілу фінансових ресурсів, зокрема у віддалених та малозабезпечених районах.

Необхідно враховувати ці особливості та забезпечувати додаткові фінансові ресурси для таких регіонів, щоб забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх учнів.

Усі ці проблеми вимагають системних рішень та дієвих заходів з боку уряду, освітніх організацій та громадськості.

Необхідно спрямовувати більше фінансових ресурсів на освіту, розробляти ефективні механізми їх розподілу, залучати приватний сектор до фінансування освітніх проектів та забезпечувати прозоре використання коштів. Тільки таким шляхом можна покращити розвиток закладів загальної середньої освіти та забезпечити якісну освіту для всіх учнів.

3.3. Пропозиції щодо вдосконалення системи фінансування закладів загальної середньої освіти: авторська модель

Пропонується використати авторську модель для вдосконалення системи фінансування закладів загальної середньої освіти. Ця модель базується на ідеї активної участі авторів навчальних програм та посібників у фінансовому процесі.

1. Встановлення авторських внесків: Заклади загальної середньої освіти можуть укладати угоди з авторами навчальних програм та посібників, де передбачатиметься встановлення відсотка від продажу книг або ліцензійних угод на використання матеріалів. Це дозволить авторам отримувати додатковий дохід, а закладам освіти - фінансову підтримку.

Авторські внески можуть бути розраховані на основі визначених критеріїв, таких як популярність та корисність матеріалу, його актуальність і рівень

інноваційності. Встановлення такої системи стимулюватиме авторів до розробки якісних і сучасних навчальних матеріалів, що відповідають потребам учнів та освітнім стандартам.

Прикладом такої практики є деякі країни, де автори навчальних програм та посібників мають можливість отримувати авторські внески з продажу своїх матеріалів у школах. Наприклад, в деяких європейських країнах автори отримують певну винагороду за використання їхніх матеріалів у шкільних програмах та підручниках. Це стимулює розробку нових інноваційних підходів до навчання та підвищує якість освіти.

Важливо забезпечити прозорість та справедливість встановлення авторських внесків. Потрібно враховувати інтереси всіх сторін - авторів, закладів освіти та учнів. Необхідно розробити чіткі процедури та критерії для визначення величини внесків, а також механізми контролю за їх використанням. Крім того, важливо забезпечити доступність матеріалів для всіх закладів освіти та учнів, уникнувши ситуації, коли деякі заклади мають фінансові переваги, а інші залишаються без належного оснащення та навчальних ресурсів.

Такий підхід до фінансування закладів загальної середньої освіти на основі авторських внесків може сприяти залученню більшої кількості авторів та експертів до розробки навчальних матеріалів, стимулювати їхню якість та інноваційність. Така система фінансування може стати одним з інструментів покращення освітнього процесу та розвитку закладів загальної середньої освіти.

2. Розробка інноваційних програм: Автори навчальних програм можуть бути залучені до розробки інноваційних освітніх програм, які враховуватимуть сучасні вимоги та потреби учнів. За участь у такому процесі автори можуть отримувати додаткову фінансову компенсацію.

Розробка інноваційних освітніх програм вимагає багато часу, зусиль та експертного досвіду. Залучення авторів навчальних програм до цього процесу може привести до створення більш сучасних, цікавих та ефективних навчальних

матеріалів. Автори, завдяки своїй експертизі та знанням, можуть пропонувати інноваційні підходи до навчання, використовуючи нові технології, інтерактивні методи та активне залучення учнів.

Участь авторів у розробці інноваційних програм може бути винагороджена додатковими фінансовими компенсаціями. Це може стати стимулом для авторів розробляти якісні, сучасні та інноваційні програми, а також сприятиме залученню більшої кількості фахівців з педагогіки, психології та інших галузей до процесу навчального дизайну. Відтак, школярі отримають доступ до оновлених, цікавих та актуальних програм, які враховують потреби сучасного світу.

При розробці інноваційних програм важливо забезпечити участь різноманітних експертів, вчителів, батьків та учнів. Це дозволить врахувати різні погляди, потреби та особливості різних груп учасників освітнього процесу. Крім того, розробка програм повинна бути гнучкою та адаптивною, щоб відповідати змінюючимся вимогам та інтересам учнів. Залучення авторів навчальних програм може створити сприятливі умови для цього, оскільки вони мають досвід у розробці актуальних та інноваційних освітніх матеріалів.

Таким чином, залучення авторів навчальних програм до розробки інноваційних освітніх програм, з одночасним наданням фінансової компенсації, може сприяти створенню якісної, сучасної та цікавої освітньої системи. Це стимулюватиме розвиток педагогічної науки та практики, покращення якості навчання та забезпечення учнів знаннями та навичками, необхідними для успішного майбутнього.

3. Співпраця з видавництвами: Заклади освіти можуть укладати партнерські угоди з видавництвами для спільного видання навчальних посібників та підручників. Це дозволить отримати додаткові кошти для фінансування освітніх проектів та розвитку закладу.

Співпраця з видавництвами є вигідною для обох сторін. Заклади освіти отримують доступ до якісних навчальних матеріалів, розроблених професіоналами з відповідних галузей знань. Видавництва з свого боку отримують можливість поширення своїх продуктів та збільшення свого аудиторіуму. Така співпраця сприяє створенню інноваційних та актуальних навчальних матеріалів, які враховують сучасні методи навчання та вимоги програм.

Укладання партнерських угод з видавництвами може бути вигідним фінансово для закладів освіти. Вони можуть отримати додаткові кошти за участь у процесі видання навчальних посібників та підручників. Ці кошти можуть бути спрямовані на фінансування освітніх проектів, вдосконалення матеріально-технічної бази, підвищення кваліфікації педагогічних працівників та інші потреби закладу. Такий додатковий потік фінансування може позитивно вплинути на якість освіти та створити сприятливі умови для розвитку закладу.

Крім того, співпраця з видавництвами може сприяти інноваційному підходу до навчання. Заклади освіти, маючи можливість працювати разом з видавництвами, можуть брати участь у впровадженні нових технологій та підходів до навчання. Наприклад, це може включати використання електронних підручників, інтерактивних засобів навчання та інших інноваційних форматів. Такі ініціативи сприятимуть активнішому залученню учнів до навчального процесу, розвитку їхніх цифрових навичок та підвищенню мотивації до навчання.

Отже, співпраця з видавництвами є одним із способів покращення фінансового становища закладів освіти, розвитку якісної освітньої системи та впровадження інноваційних підходів до навчання. Це дозволить забезпечити учнів якісними навчальними матеріалами, створити сприятливі умови для їхнього розвитку та підготувати до успішного майбутнього.

4. Формування фонду підтримки: Залучення громадських організацій, бізнесу та інших зацікавлених сторін до формування фонду підтримки закладів загальної

середньої освіти. Цей фонд може фінансуватися з внесків приватних компаній, благодійних організацій та донорських коштів. Зібрані кошти можуть бути спрямовані на покращення матеріально-технічної бази, підвищення кваліфікації педагогічних працівників та впровадження інноваційних освітніх програм.

Залучення громадських організацій, бізнесу та інших зацікавлених сторін до формування фонду підтримки є ефективним способом забезпечення додаткових фінансових ресурсів для закладів загальної середньої освіти. Приватні компанії та благодійні організації можуть бути зацікавлені в підтримці освіти як соціально відповідальних проєктів, що сприяють розвитку спільноти та підвищенню рівня освіти в країні.

Фонд підтримки може бути створений на основі добровільних внесків від різних джерел. Це можуть бути фінансові внески приватних компаній, спонсорські кошти, благодійні пожертвування та інші донорські джерела. Важливо забезпечити прозору систему управління цим фондом, щоб забезпечити використання зібраних коштів відповідно до потреб закладів освіти та освітніх пріоритетів.

Зібрані кошти з фонду підтримки можуть бути направлені на різні аспекти розвитку закладів загальної середньої освіти. Перш за все, це може бути спрямовано на покращення матеріально-технічної бази шкіл, що дозволить створити комфортні умови для навчання та розвитку учнів. Також, частка зібраних коштів може бути використана на підвищення кваліфікації педагогічних працівників, організацію тренінгів та семінарів з педагогічного майстерності та сучасних методик навчання.

Додатково, фонд підтримки може сприяти впровадженню інноваційних освітніх програм та проєктів. Це може включати розробку та впровадження нових підходів до навчання, створення цифрових ресурсів, розвиток STEM-освіти, підтримку талановитих учнів та багато іншого. Фонд підтримки може допомогти закладам освіти реалізувати свої ідеї та інноваційні проєкти, які необхідні для

покращення якості освіти та підготовки молодого покоління до викликів майбутнього.

Таким чином, формування фонду підтримки є важливою стратегічною ініціативою, яка може забезпечити додаткові фінансові ресурси для закладів загальної середньої освіти. Залучення різних зацікавлених сторін і організацій, спрямовання зібраних коштів на покращення матеріально-технічної бази, підвищення кваліфікації педагогічних працівників та впровадження інноваційних освітніх програм сприятиме розвитку освітньої системи і підготовці компетентних та конкурентоспроможних випускників.

5. Залучення спонсорів та партнерів: є ефективним інструментом для забезпечення додаткової фінансової підтримки та ресурсів для закладів загальної середньої освіти. Шляхом активної співпраці з місцевими підприємствами, організаціями та фондами, школи можуть створити взаємовигідні партнерські зв'язки, які сприятимуть розвитку освітньої системи та забезпеченню якісної освіти для учнів.

Один із способів співпраці зі спонсорами та партнерами полягає у наданні фінансової підтримки. Підприємства та фонди можуть стати спонсорами шкіл, надаючи фінансові кошти на покращення матеріально-технічної бази, закупівлю сучасного обладнання та інших ресурсів, які допоможуть у здійсненні якісної освіти. Крім того, спонсори можуть виділяти гранти або стипендії для обдарованих учнів, що стимулює їхній розвиток та мотивацію до навчання.

Також, співпраця з підприємствами та організаціями може включати надання матеріальних ресурсів. Наприклад, компанії можуть постачати школам необхідне обладнання, книги, комп'ютери або інші матеріали, які покращують умови навчання та розвитку учнів. Крім того, проведення майстер-класів, тренінгів або стажування для учнів у підприємствах допомагає зблизити освіту з практикою та формує у молоді необхідні навички для майбутньої професійної діяльності.

Співпраця з партнерами також може включати обмін досвідом та експертизою. Місцеві підприємства та організації можуть допомагати у впровадженні сучасних освітніх програм, консулювати вчителів щодо актуальних вимог ринку праці та сприяти підготовці учнів до майбутньої кар'єри. Взаємодія з практиками та фахівцями з різних галузей допомагає забезпечити актуальність навчальних програм та підвищити якість освіти.

Залучення спонсорів та партнерів є важливим кроком у вдосконаленні системи фінансування закладів загальної середньої освіти. Це дозволяє забезпечити додаткові ресурси для розвитку шкіл, покращення якості навчання та формування конкурентоспроможної освіти. Шляхом спільної праці зі спонсорами та партнерами, заклади освіти здатні створити стійку основу для розвитку учнів та формування сучасного освітнього середовища.

6. Розширення грантових програм: Розширення грантових програм є важливим кроком у забезпеченні додаткової фінансової підтримки для закладів загальної середньої освіти. Держава та міжнародні організації мають можливість розширити обсяги та доступність грантових програм, спрямованих на розвиток освіти.

Завдяки розширенню грантових програм, заклади освіти отримують можливість отримати додаткові фінансові ресурси для реалізації проектів з покращення якості освіти та розвитку. Ці гранти можуть бути призначені на ремонт та модернізацію існуючої інфраструктури, закупівлю сучасного обладнання, створення інноваційних освітніх програм, підвищення кваліфікації педагогічних працівників та інші проекти, спрямовані на покращення якості навчання та розвиток учнів.

Розширення грантових програм також сприяє стимулюванню творчості та інноваційного мислення серед педагогічних працівників. За допомогою грантів, вони мають можливість реалізувати свої ідеї та ініціативи, що сприяють

покращенню навчального процесу. Такі програми підтримки розкривають потенціал вчителів та сприяють постійному вдосконаленню освітньої системи.

Посилення сприяння держави та міжнародних організацій у вигляді розширення грантових програм допоможе забезпечити більше можливостей для закладів загальної середньої освіти у реалізації їхніх інноваційних та розвиткових ідей. Це сприятиме підвищенню якості освіти, підтримці талановитих учнів та створенню сприятливого освітнього середовища для всіх учасників навчального процесу.

Використання авторської моделі в системі фінансування закладів загальної середньої освіти дозволить створити додаткові механізми фінансування, підтримати розробників навчальних програм та посібників, а також залучити широке коло зацікавлених сторін до покращення освітньої системи. Це сприятиме підвищенню якості освіти та розвитку закладів загальної середньої освіти.

7. Розвиток спонсорських програм: є ефективним способом залучення приватних осіб, компаній та організацій до фінансування освітніх проектів у закладах загальної середньої освіти. Заклади можуть активно розвивати ці програми, створюючи спеціальні фонди, громадські організації або платформи для залучення добровільних пожертвувань та спонсорської підтримки.

Створення спонсорських програм дозволить закладам освіти залучити фінансові ресурси для реалізації освітніх проектів, які покращують якість навчання та розвиток учнів. Ці програми можуть включати партнерство з приватними компаніями, що спрямовані на розробку нових освітніх технологій, надання стипендій талановитим учням, організацію наукових конференцій та культурних заходів, модернізацію інфраструктури та багато іншого.

Спонсорські програми мають значний потенціал у розвитку закладів освіти, оскільки вони не тільки забезпечують фінансову підтримку, але й сприяють налагодженню партнерських відносин зі спонсорами. Це може включати спільну

рекламу та просування бренду спонсорів, співпрацю в рамках професійного навчання та стажування для учнів, а також обмін досвідом та ресурсами.

Розвиток спонсорських програм сприяє залученню різноманітних джерел фінансування, що забезпечує більшу стійкість та ресурсну базу для закладів освіти. Крім того, це спонукає громадськість та бізнес-середовище до активної участі у розвитку освіти, створює позитивну соціальну динаміку та сприяє підвищенню престижу закладів загальної середньої освіти у громаді.

Таким чином, розвиток спонсорських програм є важливим елементом створення стійкої фінансової бази для закладів загальної середньої освіти. Ці програми не тільки забезпечують фінансову підтримку, але й сприяють налагодженню партнерських відносин, розвитку інновацій та покращенню якості освіти.

8. Розширення партнерства з вищими навчальними закладами: є важливим кроком у покращенні освітньої системи в цілому. Заклади загальної середньої освіти мають можливість укладати партнерські угоди з вищими навчальними закладами, що дозволяє отримувати додаткові фінансові та технічні ресурси для розвитку і покращення якості навчання.

Таке партнерство може включати спільні проекти, де викладачі та учні з обох рівнів освіти працюватимуть разом над різними дослідницькими та інноваційними проектами. Це сприятиме обміну знаннями та досвідом, а також забезпечить учням можливість поглибити свої знання та навички в певних областях, що підготує їх до вищої освіти та професійного розвитку.

Партнерство з вищими навчальними закладами також дозволить доступ до їхніх лабораторних та наукових ресурсів. Заклади загальної середньої освіти зможуть скористатися сучасними технологіями, обладнанням та лабораторіями, що значно збагатить освітній процес та розширить можливості для дослідницької та практичної роботи учнів.

Крім того, партнерство з вищими навчальними закладами сприятиме забезпеченню безперервного навчання та підготовки учнів до вищої освіти. Заклади загальної середньої освіти матимуть можливість залучати викладачів та експертів з вищих навчальних закладів для проведення майстер-класів, лекцій та практичних занять. Це допоможе учням отримати більш глибокі знання та практичні навички, що стане цінним ресурсом при вступі до вищих навчальних закладів та подальшій кар'єрі.

Розширення партнерства з вищими навчальними закладами має великий потенціал для зміцнення освітньої системи в цілому та підготовки конкурентоспроможних та компетентних випускників. Взаємодія між різними рівнями освіти сприятиме створенню університетського середовища, де учні зможуть розкрити свій потенціал та розвинути необхідні навички для успіху у майбутньому.

9. Мобілізація регіональних ресурсів: є ключовим елементом для підтримки закладів загальної середньої освіти в межах конкретної території. Регіональні органи влади та громадські організації можуть активно сприяти фінансуванню освіти, забезпечуючи необхідні ресурси та підтримку.

Одним із способів мобілізації регіональних ресурсів є виділення додаткових коштів з місцевого бюджету. Регіональні органи влади можуть приділяти більше уваги фінансуванню освітніх проектів та розвитку закладів загальної середньої освіти, забезпечуючи необхідні кошти для покращення інфраструктури, модернізації технічного обладнання та забезпечення якісної освіти.

Також регіональні органи влади та громадські організації можуть організовувати благодійні акції та збори коштів на підтримку закладів освіти. Це може включати проведення благодійних заходів, ярмарків, аукціонів або залучення інших форм добровільних пожертвувань. Ці кошти можуть бути спрямовані на фінансування освітніх проектів, покращення матеріально-технічної бази та надання додаткової підтримки педагогічним працівникам.

Крім того, залучення підприємств до спонсорської допомоги є ще одним способом мобілізації регіональних ресурсів. Регіональні органи влади та громадські організації можуть створювати сприятливі умови для підприємств, щоб ті брали активну участь у фінансуванні освітніх проектів та розвитку закладів загальної середньої освіти. Це може включати створення спеціальних програм спонсорської підтримки, укладання партнерських угод та залучення підприємств до спільних проектів, стажування учнів та викладачів, а також надання матеріальних ресурсів та експертної підтримки.

Крім того, регіональні органи влади та громадські організації можуть створювати спеціальні фонди для розвитку освіти. Ці фонди можуть забезпечуватися з внесків місцевих підприємств, благодійних організацій, громадських організацій та інших джерел. Зібрані кошти можуть бути спрямовані на реалізацію проектів з покращення якості освіти, забезпечення доступу до сучасних навчальних ресурсів, підвищення кваліфікації педагогічних працівників та впровадження інноваційних освітніх програм.

Мобілізація регіональних ресурсів є важливим кроком для забезпечення якісної освіти та розвитку закладів загальної середньої освіти. Спільна праця регіональних органів влади, громадських організацій та підприємств дозволить створити сприятливе середовище для навчання та розвитку учнів, підвищити якість освіти та забезпечити їх успішне майбутнє.

10. Підвищення ефективності використання коштів: Розробка ефективних механізмів контролю та моніторингу фінансових ресурсів, а також впровадження прозорості в систему фінансування, є важливими кроками для забезпечення оптимального використання доступних коштів в галузі загальної середньої освіти.

Одним зі способів підвищення ефективності використання коштів є удосконалення процедур закупівель. Це може включати впровадження прозорих та конкурентних процедур закупівель, що сприятимуть отриманню якісних

товарів та послуг за найкращими цінами. Розробка чітких критеріїв вибору постачальників, а також контроль за дотриманням законодавства і правил закупівель, допоможуть забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів.

Важливим елементом підвищення ефективності є впровадження системи фінансової звітності та аналізу результативності витрат. Це означає розробку стандартів фінансової звітності для закладів загальної середньої освіти, що дозволить моніторити та оцінювати витрати. Аналіз результативності витрат допоможе виявити ефективні та неефективні напрями фінансування та прийняти відповідні рішення для поліпшення ефективності використання коштів.

Також важливим кроком є забезпечення транспарентності в системі фінансування. Це може охоплювати публікацію фінансової інформації про використання коштів, доступність звітності для громадськості, а також залучення зацікавлених сторін до процесу моніторингу та контролю. Транспарентність допоможе забезпечити відповідальність за використання фінансових ресурсів та підвищить довіру до системи фінансування.

Зосередження уваги на розробці ефективних механізмів контролю, транспарентності та аналізу фінансових ресурсів дозволить оптимально використовувати доступні кошти і сприятиме поліпшенню якості освіти та розвитку закладів загальної середньої освіти. Авторська модель фінансування освітніх закладів загальної середньої освіти враховує специфіку кожної школи, її потреби та можливості. Вона передбачає розробку індивідуальних фінансових стратегій, використання альтернативних джерел фінансування та партнерських відносин з громадськістю та бізнес-середовищем. Такий підхід дозволяє закладам загальної середньої освіти бути більш самодостатніми та гнучкими в управлінні фінансовими ресурсами, а також забезпечити високу якість освіти для своїх учнів.

Зважаючи на постійний розвиток суспільства та зміни потреб учнів, важливо постійно оновлювати модель фінансування закладів загальної середньої освіти. Однією з пропозицій є впровадження грантової системи, де заклади освіти можуть здобувати додаткові кошти шляхом залучення грантів на конкретні проекти або ініціативи, які сприятимуть підвищенню якості навчання та розвитку учнів.

Додатково, важливим є залучення батьківської громадськості та громадських організацій до фінансування закладів загальної середньої освіти. Це може бути здійснено через організацію благодійних заходів, збір коштів, добровільні внески батьків або спонсорську підтримку з боку місцевих підприємств та установ.

Паралельно, розробка ефективних механізмів фінансової підтримки обдарованих учнів та соціально вразливих груп стає важливою складовою системи фінансування. Це може включати стипендіальну програму для обдарованих учнів, соціальні стипендії для учнів з низьким рівнем доходу та фінансову підтримку для учнів з особливими освітніми потребами.

Крім того, розглядаються інноваційні підходи до фінансування, такі як партнерство з приватним сектором, створення освітніх фондів, сприяння меценатським програмам та інвестиційним проектам. Ці підходи можуть стимулювати розвиток освітніх закладів, сприяти впровадженню новітніх технологій та методик навчання, а також забезпечити додаткові ресурси для зміцнення інфраструктури та матеріально-технічної бази.

Усі ці пропозиції спрямовані на вдосконалення системи фінансування закладів загальної середньої освіти, щоб забезпечити якісну освіту для кожного учня та створити сприятливі умови для їхнього розвитку та досягнення потенціалу. Тільки шляхом постійного вдосконалення фінансових механізмів можна забезпечити сталість, стабільність та високу якість освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Однією з ключових проблем, що виникають у системі фінансування закладів загальної середньої освіти, є недостатня прозорість та ефективність використання коштів. Для вдосконалення цієї ситуації, важливо розробити чіткі і узгоджені критерії фінансування, які враховуватимуть потреби кожного закладу та сприятимуть раціональному використанню коштів. Також, важливим елементом є моніторинг та оцінка ефективності витрат, що дозволить виявити потенційні проблеми та забезпечити оптимальне використання фінансових ресурсів.

Поряд з цим, слід звернути увагу на необхідність підвищення інвестицій у професійний розвиток педагогічних кадрів. Забезпечення вчителів можливістю проходження курсів підвищення кваліфікації, участі у конференціях та семінарах, сприятиме підвищенню рівня освіти та якості навчання. Для цього необхідно виділяти достатні кошти на оновлення та розвиток професійно-технічних центрів, інститутів післядипломної освіти та інших установ, які забезпечують навчання та підтримку педагогічних працівників.

Важливим аспектом вдосконалення системи фінансування є також розробка механізмів стимулювання якісних результатів навчання та досягнень учнів. Заклади освіти, які досягають високих показників успішності та ефективності, повинні бути винагороджені додатковими коштами або привілеями. Це сприятиме стимулюванню якості навчання та розвитку кращих педагогічних практик.

Необхідно також посилити партнерство між державними і приватними секторами у фінансуванні освіти. Приватні інвестиції можуть стати додатковим джерелом фінансування та сприяти розвитку інноваційних підходів до освіти. Для цього необхідно створити сприятливу і прозору систему партнерства, що враховуватиме інтереси усіх сторін і сприятиме розвитку освіти у всіх її аспектах.

Крім того, важливо залучати громадськість до процесу прийняття рішень щодо фінансування закладів загальної середньої освіти. Діалог між шкільними адміністраціями, вчителями, батьками та громадськістю сприятиме визначенню

пріоритетів та забезпеченню більшої відповідності фінансування потребам конкретних закладів та учнів.

Додатковою пропозицією щодо вдосконалення системи фінансування закладів загальної середньої освіти є залучення донорської та благодійної підтримки. Багато компаній та організацій мають інтерес до розвитку освіти і готові надавати фінансову допомогу на реалізацію проектів та програм. Наприклад, це можуть бути стипендіальні фонди, спонсорські програми або партнерські проекти з підприємствами. Такий підхід може сприяти розширенню можливостей закладів освіти та покращенню якості навчання.

Окрім цього, розробка і впровадження диференційованого підходу до фінансування може бути корисним кроком. Замість рівномірного розподілу коштів між всіма закладами, можна враховувати конкретні потреби та особливості кожного закладу. Наприклад, школи, що працюють у складних соціальних умовах або забезпечують освіту учням з особливими потребами, можуть отримувати додаткові фінансові ресурси для покриття особливих витрат та створення сприятливих умов навчання.

Також, створення механізмів для залучення громадських організацій та батьківських комітетів до фінансування закладів загальної середньої освіти може мати позитивний вплив. Батьківські організації та громадські об'єднання можуть займатися збором коштів на потреби школи, організовувати благодійні заходи, що сприятиме покращенню умов навчання та розвитку закладу.

Усі ці пропозиції мають на меті забезпечити стабільне та адекватне фінансування закладів загальної середньої освіти, що сприятиме підвищенню якості освіти, розвитку педагогічних кадрів та забезпеченню оптимальних умов навчання для учнів. Важливо, щоб фінансування було прозорим, ефективним та відповідало потребам освітньої галузі, що є однією з найважливіших сфер для майбутнього розвитку суспільства.

Висновки до розділу 3.

У цьому розділі було розглянуто кілька важливих аспектів, пов'язаних з фінансуванням закладів загальної середньої освіти. Розділ складається з трьох підрозділів, які детально розглядають світовий досвід фінансування освітньої галузі, проблеми розвитку закладів загальної середньої освіти та їх фінансування, а також пропозиції щодо вдосконалення системи фінансування закладів ЗСО через авторську модель.

Проаналізовано світовий досвід фінансування освітньої галузі, включаючи різні моделі та підходи, що застосовуються в різних країнах. Це дозволило зробити висновки про ефективні методи фінансування, які можуть бути застосовані в українському контексті.

Виявлено основні проблеми, що впливають на розвиток закладів загальної середньої освіти та їх фінансування. До них належать недостатній обсяг фінансування, нерівномірність розподілу коштів, нестача ресурсів для покращення матеріально-технічної бази та підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Враховуючи ці проблеми, були сформульовані рекомендації для подолання фінансових труднощів і забезпечення стабільного розвитку закладів ЗСО.

Запропоновано авторську модель вдосконалення системи фінансування закладів загальної середньої освіти. Ця модель базується на впровадженні нових підходів до залучення фінансових ресурсів, таких як партнерство з бізнесом, спонсорські програми, грантові програми та розширення співпраці з вищими навчальними закладами. Вона також наголошує на важливості ефективного контролю, моніторингу та транспарентності у використанні фінансових ресурсів.

В цілому, розділ 3 підкреслює необхідність пошуку нових шляхів фінансування, розвитку партнерств та вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами у сфері загальної середньої освіти. Запропоновані

рекомендації та авторська модель можуть служити основою для подальшого впровадження змін та покращення фінансової стабільності закладів загальної середньої освіти.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

У рамках даної кваліфікаційної роботи було проведено дослідження механізму фінансування закладів загальної середньої освіти і виявлено деякі ключові проблеми, які впливають на його ефективність. Встановлено, що недостатній рівень фінансування, нерівномірність розподілу коштів та обмежений доступ до додаткових ресурсів утруднюють розвиток і покращення якості освіти в цих закладах.

З метою удосконалення механізму фінансування закладів загальної середньої освіти, пропонуються наступні рекомендації:

1. Збільшення державного фінансування: Держава повинна виділяти більше коштів на загальну середню освіту з метою забезпечення належних умов для навчання та розвитку учнів. Це можна здійснити шляхом збільшення видатків у бюджеті на освіту та перегляду законодавства щодо фінансування освітніх закладів.

2. Розвиток партнерства з бізнесом та громадою: Заклади загальної середньої освіти повинні активніше взаємодіяти з приватними компаніями, місцевими органами влади та громадськими організаціями для залучення додаткових фінансових ресурсів та матеріально-технічної підтримки. Це можна досягти шляхом розробки спонсорських програм, партнерських угод та організації благодійних заходів.

3. Вдосконалення системи контролю та моніторингу: Необхідно впровадити ефективні механізми контролю та моніторингу фінансових ресурсів, щоб забезпечити їх ефективне використання. Це включає розробку стандартів фінансової звітності, проведення регулярних аудитів та аналіз результативності витрат.

4. Розширення грантових програм: Держава та міжнародні організації повинні збільшити обсяги грантових програм для закладів загальної середньої освіти. Це

надасть додаткові можливості для фінансування проектів з покращення якості освіти та розвитку.

5. Підвищення ефективності використання коштів: Необхідно розробити ефективні механізми контролю та моніторингу фінансових ресурсів, а також впровадити транспарентність у систему фінансування. Це допоможе забезпечити оптимальне використання доступних коштів і підвищити ефективність освітніх програм.

6. Навчання та підвищення кваліфікації керівників закладів освіти: Важливо забезпечити керівникам закладів загальної середньої освіти необхідні навички і знання у сфері фінансового управління. Це можна здійснити шляхом організації спеціалізованих навчальних програм, тренінгів та семінарів.

Загальною метою удосконалення механізму фінансування закладів загальної середньої освіти є забезпечення доступної, якісної та рівної освіти для всіх учнів. Рекомендації, наведені в цій магістерській роботі, можуть послужити основою для подальших досліджень та реформування системи фінансування освіти з метою досягнення цієї мети.

Додатково, рекомендується:

7. Розвивати інноваційні підходи до фінансування: Заклади загальної середньої освіти повинні активно шукати нові джерела фінансування, такі як партнерства з приватними компаніями, фондами або меценатами. Важливо розробити програми спонсорства та залучати ресурси для сприяння інноваційним проектам та розвитку нових освітніх ініціатив.

8. Забезпечити прозорість та ефективність адміністрування коштів: Необхідно зміцнити систему фінансового контролю та нагляду за витратами в закладах загальної середньої освіти. Це включає впровадження ефективних механізмів звітності, регулярне оцінювання використання коштів та підвищення свідомості громадськості про витрати в освітній галузі.

9. Сприяти розвитку партнерських відносин: Заклади загальної середньої освіти повинні активно співпрацювати з вищими навчальними закладами, діловими структурами та громадськими організаціями з метою залучення додаткових ресурсів. Партнерства можуть включати обмін ресурсами, спільні проекти, практику та стажування для студентів та викладачів, що сприятиме підвищенню якості освіти та підготовки учнів до вищих навчальних закладів.

10. Запроваджувати інструменти ефективного управління фінансами: Заклади загальної середньої освіти повинні залучати професіоналів з фінансового управління для розробки та впровадження ефективних стратегій фінансового планування та аналізу. Важливо навчитися ефективно виділяти ресурси, прогнозувати потреби, а також раціонально використовувати фінансові інструменти для оптимізації роботи закладів освіти.

Ці рекомендації спрямовані на забезпечення стабільного та ефективного фінансування закладів загальної середньої освіти, що допоможе підвищити якість освіти, забезпечити доступність навчання та розвивати потенціал кожного учня. Удосконалення механізму фінансування є важливою складовою реформи освітньої системи та впливає на майбутнє суспільства, сприяючи створенню гармонійного та конкурентоспроможного суспільства з освіченою та кваліфікованою молоддю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Chapman, B., & Chapman, D. W. (2019). *Financing Education in a Climate of Change*. Oxford University Press.
2. Barrera-Osorio, F., & Patrinos, H. A. (ред.). (2018). *The Economics of Education: Human Capital, Family Background and Inequality*. Cambridge University Press.
3. Bruns, B., & Luque, J. (ред.). (2014). *Great Teachers: How to Raise Student Learning in Latin America and the Caribbean*. The World Bank.
4. Davies, E., & Guppy, N. (ред.). (2017). *The Role of Parents in Education: Evidence from the Millennium Cohort Study*. Policy Press.
5. Guthrie, J. W., & Saltman, K. J. (ред.). (2012). *Funding Public Schools in the United States and Europe: A Comparative Perspective*. Oxford University Press.
6. Bracco, K. R., & Messmer, M. (2018). *Financial Management in K-12 Schools: A Principal's Guide to Resources and Responsibilities*. Rowman & Littlefield.
7. Belfield, C., & Levin, H. (Eds.). (2007). *The Price We Pay: Economic and Social Consequences of Inadequate Education*. Brookings Institution Press.
8. Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford University Press.
9. Levin, B. (2013). *Governance, Regulation, and Privatization in the Asia-Pacific Region*. Springer.
10. Webster, W. J., & Watson, R. T. (2002). Analyzing the Past to Prepare for the Future: Writing a Literature Review. *MIS Quarterly*, 26(2), xiii-xxiii.
11. Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
12. Booth, W. C., Colomb, G. G., & Williams, J. M. (2008). *The Craft of Research* (3rd ed.). University of Chicago Press.
13. Bryman, A., & Bell, E. (2015). *Business Research Methods* (4th ed.). Oxford University Press.

14. Borgman, C. L. (2015). *Big Data, Little Data, No Data: Scholarship in the Networked World*. MIT Press.
15. Verger, A., Lubienski, C., & Steiner-Khamsi, G. (2016). *World Yearbook of Education 2016: The Global Education Industry*. Routledge.
16. Levin, H. M., & McEwan, P. J. (2001). *Cost-Effectiveness Analysis: Methods and Applications*. SAGE Publications.
17. Bruns, B., & Luque, J. (Eds.). (2018). *Getting learning right: What works and what doesn't for improving student learning in developing countries*. Oxford University Press.
18. Barr, N. (2009). *Financing higher education: Answers from the UK*. Routledge.
19. Hood, C., & Heald, D. (2006). *Transparency: The key to better governance?* Oxford University Press.
20. Piccoli, L. (2018). *Education Budgets and School Funding: Processes, Policies, and Politics*. Palgrave Macmillan.
21. Hallak, J., & Poisson, M. (Eds.). (2007). *Corrupt schools, corrupt universities: What can be done?*. Paris: International Institute for Educational Planning.
22. McMillan, M., & Chapman, D. (Eds.). (2017). *The New Public Private Partnership: Innovation in Infrastructure and Services*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.
23. Marginson, S., & Considine, M. (Eds.). (2017). *The Enterprise University: Power, Governance, and Reinvention in Australia*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
24. Barr, N. (2019). *The Economics of the Welfare State (6th ed.)*. Oxford, UK: Oxford University Press.
25. Levin, H. M., & Belfield, C. R. (Eds.). (2019). *Privatizing Education: Can the Marketplace Deliver Choice, Efficiency, Equity, and Social Cohesion?* Oxford, UK: Oxford University Press.

26. Marginson, S. (2016). *The Dream Is Over: The Crisis of Clark Kerr's California Idea of Higher Education*. Berkeley, CA: University of California Press.
27. Patrinos, H. A., & Almeida, R. M. B. (Eds.). (2018). *Private Education: Dream or Reality?* Washington, DC: The World Bank.
28. Tooley, J., & Dixon, P. (2005). *Private Education is Good for the Poor: A Study of Private Schools Serving the Poor in Low-Income Countries*. Washington, DC: The Cato Institute.
29. Odden, A., & Picus, L. O. (2019). *School Finance: A Policy Perspective* (7th ed.). McGraw-Hill Education.
30. Picus, L. O., & Goetz, M. E. (2018). *School Finance: A Policy Perspective*. McGraw-Hill Education.
31. Baker, B. D., & Welner, K. G. (Eds.). (2018). *School Finance and Educational Equity: A Guide for Researchers, Policymakers, and Advocates*. Routledge.
32. Anderson, L. W., & Bush, M. D. (Eds.). (2018). *The Financing of Education: Systems, Models, and Issues* (Vol. 4). Emerald Publishing Limited.
33. Draxler, A., & Caena, F. (2019). *Public-Private Partnerships in Education: New Actors and Modes of Governance in a Globalizing World*. Springer.
34. Johnson, D. (2018). *Equal Access to Quality Education: Infrastructure Development and Resource Allocation*. Routledge.
35. Osipian, A. L. (2014). Education Finance in Ukraine: Changing Landscape, Continuing Challenges. In *Education Finance in the New Millenium* (pp. 219-236). SensePublishers.
36. Barr, N. (2010). *Financing Higher Education: Answers from the UK*. Routledge.
37. Altbach, P. G., Reisberg, L., & Rumbley, L. E. (Eds.). (2019). *Funding Higher Education Worldwide: Who Pays? Who Should Pay?* Johns Hopkins University Press.
38. Sahlberg, P. (2015). *Finnish Lessons 2.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?* Teachers College Press.

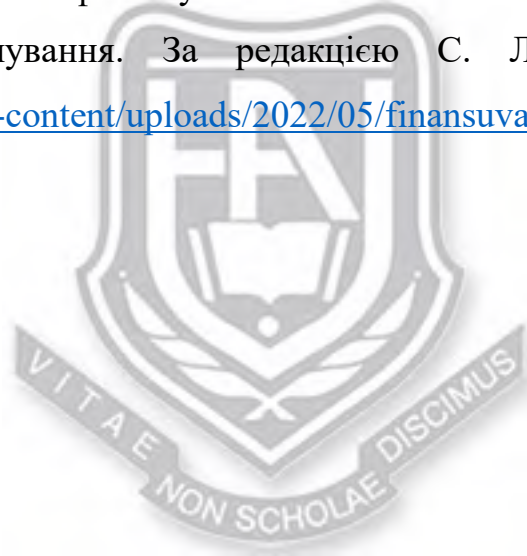
39. Hoxby, C. M., & Murarka, S. (2009). Charter Schools in New York City: Who Enrolls and How They Affect Their Students' Achievement. University of Chicago Press.

40. Brennan, J., & Naidoo, R. (2008). Higher Education and the Public Good: Imagining the University. McGraw-Hill Education.

41. Hill, P. T., & Denzau, A. T. (2004). Innovations in Financing Public Schools: Theory, Practice, and Politics. Harvard Education Press.

42. Bruns, B., Mingat, A., & Rakotomalala, R. (Eds.). (2003). Achieving Universal Primary Education by 2015: A Chance for Every Child. The World Bank.

43. Удосконалення фінансування системи освіти України як передумова успішного реформування. За редакцією С. Л. Лондара. 2021. URL: <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/finansuvannya-osviti-2021.pdf>

АНОТАЦІЯ

Дудко Т.О. «Механізм фінансування закладів загальної середньої освіти та напрями його удосконалення».

Кваліфікаційна робота другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування», ВНЗ «Національна академія управління», м. Київ, 2023 р.

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню механізму фінансування закладів загальної середньої освіти та розробці напрямів його удосконалення. Освітня галузь має вирішальне значення для суспільного розвитку, адже забезпечує формування молодого покоління та підготовку майбутніх професіоналів.

У роботі проаналізовано світовий досвід фінансування освітньої галузі та виявлено проблеми, з якими стикаються заклади загальної середньої освіти в контексті фінансування. Серед цих проблем виділяються недостатні фінансові ресурси, нерівномірне розподілення коштів, відсутність прозорості та ефективного контролю над витратами, а також обмежені можливості для розвитку інновацій та впровадження нових програм.

На основі проведеного дослідження запропоновано ряд рекомендацій щодо удосконалення механізму фінансування. Зокрема, висунуто пропозиції щодо збільшення державного фінансування освітньої галузі, залучення приватних спонсорів та партнерів, розширення грантових програм, розвитку спонсорських програм та добровільних пожертвувань. Також розглянуто питання підвищення ефективності використання коштів шляхом контролю та моніторингу, розвитку партнерства з вищими навчальними закладами та мобілізації регіональних ресурсів.

Ключові слова: освітня галузь, фінансування, заклади загальної середньої освіти, удосконалення, державне фінансування, приватні спонсори, партнерство, грантові програми, спонсорські програми, добровільні пожертвування, ефективне використання коштів, якість освіти.

ANNOTATION

Dudko T.O. "The financing mechanism of general secondary education institutions and directions for its improvement".

Qualification work of the second (master's) level of higher education in the specialty 072 "Finance, Banking and Insurance", Educational Program "Finance, Banking and Insurance", National Academy of Management, Kyiv, 2023.

The qualification work to comprehensively examine the mechanism of financing general secondary education institutions and propose viable directions for its improvement. Adequate and equitable funding plays a pivotal role in ensuring the provision of high-quality education, promoting accessibility, and maximizing the effectiveness of educational systems. The research delves into the current state of financing in the general secondary education sector, meticulously identifies the challenges and shortcomings, and explores potential avenues for enhancement.

The research methodology adopted for this study involves an extensive review of existing literature, an in-depth analysis of financial data pertaining to education, and interviews conducted with various stakeholders in the education sector. The findings underscore the critical importance of sufficient funding in facilitating the delivery of quality education and fostering the holistic development of students. Additionally, the research identifies and highlights key issues that impede the optimal financing of general secondary education institutions, including inadequate government funding, limited private sponsorships, and the need for strategic partnerships and innovative funding models.

Based on the research outcomes, several robust recommendations are proposed to improve the financing mechanism of general secondary education institutions. Primarily, it is crucial to advocate for increased government funding to ensure an adequate allocation of resources for schools, encompassing crucial aspects such as infrastructure development, provision of teaching materials, and integration of modern technology into the learning process. Moreover, fostering partnerships with private sponsors, corporations, and organizations can diversify funding sources, foster a sense of shared responsibility, and provide supplementary financial support to educational institutions. Exploring grant programs and sponsor initiatives can also prove fruitful in securing external funding for specific educational projects, programs, and initiatives, further augmenting the overall financial stability of the education sector.

Furthermore, actively encouraging voluntary donations from the broader community, including alumni, parents, and local businesses, can significantly contribute to augmenting the existing funding pool. Enhancing financial transparency and accountability through the implementation of improved budgeting procedures and comprehensive reporting mechanisms is crucial for building public trust and ensuring responsible allocation and utilization of funds within the education sector.

Moreover, leveraging the potential of higher education institutions through collaborative initiatives such as mentorship programs, joint research projects, and resource sharing can yield substantial benefits in terms of financial support and knowledge exchange. Additionally, proactive engagement with regional authorities, businesses, and community organizations can help mobilize regional resources and secure additional funding for educational initiatives and infrastructure development, promoting a more inclusive and comprehensive educational system.

Implementing these recommended strategies and measures will foster a more sustainable, efficient, and effective financing system for general secondary education. Consequently, these advancements will positively impact the quality of education, student outcomes, and overall societal development. It is imperative for policymakers, educational institutions, and stakeholders to actively collaborate and take proactive measures to address the financial challenges within the education sector and create an enabling environment that optimizes funding and enhances educational outcomes.

Keywords: *education sector, financing mechanism, general secondary education, funding, challenges, recommendations, government funding, private sponsorships, partnerships, grant programs, sponsor initiatives, voluntary donations, financial transparency, accountability, higher education institutions, regional resources, infrastructure development, technology integration, community involvement.*

ДОДАТКИ

Анкета

«Механізм фінансування закладів загальної середньої освіти та напрями його удосконалення»

1. Як ви оцінюєте поточний механізм фінансування закладів загальної середньої освіти?

- дуже задоволений
- задоволений
- незадоволений
- дуже незадоволений

2. Які основні проблеми ви вбачаєте у поточному механізмі фінансування закладів загальної середньої освіти? (Виберіть всі варіанти, що підходять)

- недостатні фінансові ресурси
- нерівномірне розподілення коштів між закладами
- відсутність прозорості та ефективного контролю над витратами
- відсутність додаткових джерел фінансування
- обмежені можливості для розвитку інновацій та впровадження нових програм

3. Які заходи, на вашу думку, можуть сприяти удосконаленню механізму фінансування закладів загальної середньої освіти? (Виберіть всі варіанти, що підходять)

- Збільшення державного фінансування освітньої галузі
- Залучення приватних спонсорів та партнерів
- Розширення грантових програм для закладів освіти
- Розвиток спонсорських програм та добровільних пожертвувань
- Підвищення ефективності використання коштів шляхом контролю та моніторингу
- Розвиток партнерства з вищими навчальними закладами
- Мобілізація регіональних ресурсів

4. Які ще напрями удосконалення механізму фінансування ви б включили до списку?

5. Які переваги ви бачите у покращенні фінансування закладів загальної середньої освіти? (Виберіть всі варіанти, що підходять)

- Покращення якості освіти
- Забезпечення доступності освіти для всіх учнів

- Розвиток інновацій та впровадження нових програм
- Підготовка учнів до вищої освіти та професійного розвитку
- Покращення умов праці вчителів та шкільного персоналу

6. Які перешкоди можуть виникнути під час реалізації удосконаленого механізму фінансування закладів загальної середньої освіти?

7. Які конкретні кроки, на вашу думку, потрібно зробити для вдосконалення механізму фінансування закладів загальної середньої освіти?

Дякуємо за відповіді! Ваша думка є дуже важливою для нашого дослідження.